Neapolis University

HEPHAESTUS Repository **http://hephaestus.nup.ac.cy**

Department of Law Master in International and European Business Law (LLM)

2015

þÿ — À Á ¿ Ã Ä ± Ã ¯ ± Ä É ½ ± ½ ¸ Á Î À ¹ ½ E
þÿ ´ ¹ º ± ¹ É ¼ ¬ Ä É ½ º ± ¹ Ä É ½ ´ · ¼ ¿ º Ä ±
þÿ ± Á Ç Î ½ ¼ - Ã ± ± À Ì Ä · » µ ¹ Ä ¿ Å Á ³ ¯
þÿ • Å Á É À ± Ê º ® Â ˆ ½ É Ã · Â

Mousoulou-Kapnoulla, Androula

þÿ Á Ì ³ Á ± ¼ ¼ ± Ã Ä ¿ ” ¹ µ ¸ ½ - Â º ± ¹ • Å Á É À ± Ê º Ì Ÿ ¹ º ¿ ½ ¿ ¼ ¹ º Ì ” ¯ º ± ¹ ¿ , • ¿ ¼ ¹ º ® £ Ç ¿ » ®
þÿ • µ ¬ À ¿ » ¹ Â ¬ Æ ¿ Å

http://hdl.handle.net/11728/6848

Downloaded from HEPHAESTUS Repository, Neapolis University institutional repository

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

της

ΑΝΔΡΟΥΛΑΣ ΜΟΥΣΟΥΛΟΥ-ΚΑΠΝΟΥΛΛΑ

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα στο Διεθνές και Ευρωπαϊκό Οικονομικό Δίκαιο (LLM)

Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου

Πάφος, Κύπρος

2015

Υποβληθείσα στο Τμήμα Νομικής

σε μερική εκπλήρωση

των απαιτήσεων για την απόκτηση

του Πτυχίου του

LLM

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Διπλωματική Εργασία

Επιβλέπων Καθηγητής

Κωνσταντίνος Γε. Αθανασόπουλος

Εξεταστική Επιτροπή

Κοσμήτορας/Διευθυντής Προγράμματος

Ευχαριστώ πολύ τους καθηγητές και λέκτορες μας στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις , για το όμορφο αυτό ταξίδι στη γνώση, σε ένα καινούργιο πεδίο για μένα, το οποίο με τη δική τους εμπειρία και ενθουσιασμό αποδείχτηκε ιδιαίτερα ενδιαφέρον.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες απευθύνω στον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Κωνσταντίνο ΓΕ. Αθανασόπουλο για την υπομονή και τις πολύτιμες συμβουλές του καθ' όλη την διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος αλλά και κατά τη διάρκεια της μελέτης αυτής.

Ένα επίσης πολύ μεγάλο ευχαριστώ στο σύζυγο μου Γιάννο, ο οποίος ήταν η αφορμή να συμμετάσχω σε αυτό το μεταπτυχιακό και με τον οποίο το ταξίδι μας αυτό έγινε πιο όμορφο και πιο "οικογενειακό". Τέλος ευχαριστώ πολύ και το γιό μου Σωτήρη ο οποίος ενώ υπηρετούσε τη θητεία του στην Εθνική Φρουρά, είχε και τους δυο του γονείς "φοιτητές" στην Πάφο. Εύχομαι και ελπίζω ότι, εκτός από τις πολλές μας απουσίες από το σπίτι, αυτό να του έδωσε και ένα μάθημα ζωής : Ότι η μάθηση είναι πολύτιμη και δεν σταματά ποτέ και ότι με επιμονή και υπομονή κάθε στόχος είναι εφικτός.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Δικαίωμα είναι κάποιου είδους ελευθερία. Ανθρώπινο Δικαίωμα είναι κάτι που το δικαιούται κάποιος απλά επειδή είναι άνθρωπος. Τα ανθρώπινα δικαιώματα βασίζονται στην αρχή του σεβασμού του ατόμου και η βασική θεώρηση τους είναι ότι, κάθε άτομο είναι ένα ηθικό και λογικό ον που αξίζει να του φέρονται με αξιοπρέπεια.

Η πρώτη καταγραφή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έγινε το 539 π.χ. από τον Κύρο τον Μεγάλο, βασιλιά της αρχαίας Περσίας ο οποίος μετά την κατάκτηση της Βαβυλώνας ελευθέρωσε τους σκλάβους, διακήρυξε ότι όλοι οι άνθρωποι έχουν το δικαίωμα να επιλέγουν τη θρησκεία τους και εδραίωσε φυλετική ισότητα. Τα διατάγματα του Κύρου που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα ήταν χαραγμένα στην Ακκαδική γλώσσα σε κύλινδρο από ψημένο πηλό.

"Ο Κύλινδρος του Κύρου"

Το αρχαίο αυτό αρχείο, γνωστό σήμερα ως Κύλινδρος του Κύρου, θεωρείται ως ο πρώτος χάρτης ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον κόσμο. Έχει μεταφραστεί και στις έξι επίσημες γλώσσες των του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και οι διατάξεις του προσομοιάζουν με τα τέσσερα πρώτα άρθρα της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.[1]

Από τότε, έγιναν πάρα πολλές αποσπασματικές προσπάθειες καταγραφής των δικαιωμάτων του ανθρώπου όπως η όπως η Μάγκνα Κάρτα (1215), Αναφορά Δικαίου (1628), το Σύνταγμα των ΗΠΑ (1787), η Γαλλική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη (1789) και η Διακήρυξη Δικαιωμάτων των ΗΠΑ (1791), αλλά έπρεπε να φθάσει ο κόσμος στην εξαθλίωση του Β' παγκοσμίου πολέμου για καταλήξει τελικά στην Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων το 1948.

[1] http://www.humanrights.com/el/what-are-human-rights/brief-history/cyrus-cylinder.html

"Όλες οι συμβάσεις για τα Α.Δ. αποτελούν συγκοινωνούντα δοχεία και λειτουργούν μέσα στο πλαίσιο του γενικού διεθνούς δικαίου το οποίο συνιστά το νόμιμο υπόβαθρο της διεθνούς προστασίας των δικαιωμάτων αυτών"[2]

Τα ανθρώπινα δικαιώματα μπορούν να καταταχθούν σε τρείς βασικές κατηγορίες:

α) Τα ατομικά και πολιτικά Α.Δ. τα οποία συνδέονται διαχρονικά με τις αρχές του φιλελευθερισμού και λέγονται και δικαιώματα "πρώτης γενιάς" τα οποία όπως φαίνεται και από τον τίτλο αφορούν άτομα.

β) Τα οικονομικά, κοινωνικά πολιτισμικά δικαιώματα τα οποία συνδέονται ιστορικά με τη σοσιαλιστική παράδοση και αποκαλούνται και "δικαιώματα δεύτερης γενιάς" και αφορούν βασικά ομάδες ατόμων και όχι μεμονωμένα άτομα.

γ) Τα δικαιώματα ομάδων ή "δικαιώματα αλληλεγγύης" τα οποία συνδέονται με ζητήματα εθνικής κυριαρχίας και αυτοδιάθεσης αλλά και την προστασία του περιβάλλοντος αποκαλούνται και δικαιώματα "τρίτης γενιάς" και είναι κατεξοχήν σχετικά με ομάδες ατόμων.[3]

Οι δύο παγκόσμιοι πόλεμοι, οι οποίοι δυστυχώς δεν απείχαν και πολύ χρονολογικά (35 χρόνια περίπου), άφησαν πίσω τους όλεθρο και την καταστροφή. Ειδικά ο Β' Παγκόσμιος πόλεμος ο οποίος άφησε την Ευρώπη ερειπωμένη, να μετρά τις πληγές της. Ολόκληρες πόλεις και μνημεία ισοπεδώθηκαν, εκατομμύρια ανθρώπινες ζωές χάθηκαν και κάθε ίχνος ανθρώπινης αξιοπρέπειας εξαφανίστηκε.

Μέσα από τους πολέμους αυτούς αναδυθήκαν και αναδείχθηκαν πρωτόγονα ανθρώπινα ένστικτα και συμπεριφορές, ειδικά από τις φασιστικές δυνάμεις του Άξονα. Αποκορύφωμα λοιπόν αυτής της συμπεριφοράς ήταν οι μαζικές και μακάβριες εκτελέσεις χιλιάδων ανυπεράσπιστων ανθρώπων. Φτάνει μόνο να θυμηθούμε το ολοκαύτωμα και τους θαλάμους αερίων που σκόπευαν στην εξόντωση των Εβραίων και όσων οι Ναζιστές δεν θεωρούσαν Αρίους. Βαρύ βέβαια και το τίμημα για την Ελλάδα, με περίπου μισό εκατομμύριο γενικές απώλειες, άμαχο πληθυσμό, κατά την συντριπτική πλειοψηφία.

Ο πόνος και η καταστροφή, η μιζέρια, η ανέχεια και τα εκατομμύρια των νεκρών που άφησε πίσω του ο Β' παγκόσμιος Πόλεμος, ήταν το έναυσμα για να ωριμάσει η ιδέα και έτσι

[2] Σισιλιανός Λ.Α. (2010, σελ. 6) ¨Η ανθρώπινη διάσταση του διεθνούς δικαίου¨, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα
[3] Περράκης Σ. (2009, σελ.14-16) ¨Διαστάσεις της Διεθνούς προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου¨, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή

μέσα από τις στάχτες του ολέθρου, αναδύθηκε η ιδέα της Ενωμένης Ευρώπης με κύριο στόχο να μην υπάρξουν ποτέ ξανά τέτοιοι σκοτωμοί και καταστροφές.

Στις 9 Μαΐου 1950 ο Ρόμπερτ Σιούμαν, υπουργός Εξωτερικών της Γαλλίας, παρουσίασε ένα σχέδιο στενότερης συνεργασίας των Ευρωπαϊκών Χωρών και από τότε, η 9η Μαΐου εορτάζεται ως η "Ημέρα της Ευρώπης". Ένα χρόνο αργότερα βασιζόμενες στο σχέδιο του Σιούμαν έξι χώρες υπογράφουν μια συνθήκη για να ενοποιήσουν τις βαριές βιομηχανίες τους (άνθρακα και χάλυβα). Αυτό βέβαια είχε να κάμει με την αντίληψη ότι, ελέγχοντας τις συγκεκριμένες πρώτες ύλες, ήταν ένας αποτελεσματικός τρόπος ώστε καμιά από αυτές τις χώρες, να μη μπορεί πια να φτιάχνει όπλα χωρίς έλεγχο με σκοπό να πολεμήσει εναντίον των άλλων, όπως συνέβαινε στο παρελθόν.

Οι έξι αυτές χώρες είναι: το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ιταλία, οι Κάτω Χώρες και το Λουξεμβούργο. Αργότερα οι ίδιες χώρες καταργούν τους μεταξύ τους Τελωνειακούς δασμούς και επιβάλλουν κοινό δασμολόγιο στις εισαγωγές. Οι χώρες σταδιακά από έξι γίνονται εννιά, δέκα και φθάνουμε σήμερα στα είκοσι οκτώ Κράτη μέλη τα οποία λειτουργούν με κοινές συμφωνίες στις οποίες προτεραιότητα έχουν πάντα τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση άρχισε μεν ως μια οικονομική και τελωνειακή ένωση, αλλά βλέπουμε μέσα από τον χρόνο και την βελτίωση των Συμφωνιών και των Συνθηκών, κυρίαρχα κράτη με ξεκάθαρες πολιτειακές και εθνικές διαφορές, ως επίσης διαφορετικές κουλτούρες ήθη και έθιμα, να παραχωρούν μέρος της κρατικής τους κυριαρχίας βάσει των Συνθηκών, στο νέο οικοδόμημα που δομείται και το οποίο επέλεξαν ελεύθερα να ακολουθήσουν, και έτσι ενωμένοι να συγκροτούν μία δομή πολιτείας που λειτουργεί χρησιμοποιώντας τεράστιο δίκτυο οργάνων, υπερεθνικού και διακυβερνητικού χαρακτήρα.[4]

Μέσα από τις Συνθήκες και τα όργανά της ΕΕ, αναπόσπαστο μέρος αποτελούν η ανθρώπινη αξιοπρέπεια, η ελευθερία, η δημοκρατία, η ισότητα των κρατών μελών καθώς και των πολιτών τους ανεξάρτητα από κάθε διαφορετικότητα, το κράτος δικαίου και σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι αξίες λοιπόν αυτές, είναι ενσωματωμένες στις Συνθήκες της ΕΕ. Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ αποτελεί μια σαφή και σθεναρή διακήρυξη των δικαιωμάτων των πολιτών της ΕΕ.

[4] Στεφάνου, Κ. (2007). ¨Το θεσμικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης¨ επιμέλεια Μαραβέγιας, Ν, Τσινισιζέλης , Μ. ¨Νέα ευρωπαϊκή ένωση. Οργάνωση και πολιτική. 50 χρόνια. Αθήνα. Εκδ: Θεμέλιο

Μέσα από την εργασία αυτή θα προσπαθήσω να καταπιαστώ με την έκταση και την σημασία που δίδεται στα ανθρώπινα δικαιώματα στη ΕΕ και ποιοι θεσμοί τα προωθούν και τα προστατεύουν.

Τα θεμελιώδη δικαιώματα κατοχυρώνονται σε εθνικό επίπεδο από το συνταγματικό σύστημα κάθε κράτους μέλους και σε ευρωπαϊκό επίπεδο από τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (εκδόθηκε το 2000 και είναι δεσμευτικός για τα κράτη μέλη από το 2009). Όλα τα θεσμικά όργανα της ΕΕ – η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο – έχουν τον δικό τους ρόλο στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ο Χάρτης:

- περιλαμβάνει τα θεμελιώδη δικαιώματα που είναι δεσμευτικά για τα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ
- ισχύει και για τις κυβερνήσεις των κρατών μελών όταν αυτές εφαρμόζουν το δίκαιο της ΕΕ.

Στις 13 Δεκεμβρίου του 2007, οι αρχηγοί των κρατών μελών και των κυβερνήσεων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) υπέγραψαν στην Λισσαβώνα την Μεταρρυθμιστική Συνθήκη (Reform Treaty), που για το λόγο αυτό αποκλήθηκε «Συνθήκη

της Λισσαβόνας». Η Συνθήκη της Λισσαβόνας είναι μια ακόμη Συνθήκη μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, με την οποία τροποποιούνται, βελτιώνονται και συμπληρώνονται οι Συνθήκες που διέπουν την Ευρωπαϊκή Ένωση, δηλαδή η Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΣΕΚ) και η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ). Ωστόσο, ο συνταγματικός της χαρακτήρας έδωσε την εντύπωση ότι δημιουργείται ένα νέο, ομοσπονδιακής δομής, «κράτος», πράγμα που φόβισε ορισμένα κράτη μέλη και τους πολίτες τους, με αποτέλεσμα η Συνταγματική Συνθήκη να μην επικυρωθεί από το ένα τρίτο των κρατών μελών της Ένωσης.[5]

Μέσα από αυτή την Συνθήκη η προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου κατέχει εξέχουσα θέση.

[5] http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2006.nsf/eu06_gr/eu06_gr?OpenDocument

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το θέμα της εργασίας αυτής είναι η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δημοκρατικών αρχών μέσα από την ίδια τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, όπως αυτά έχουν καθοριστεί μέσα Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα κατά τη Γενικής Συνέλευσης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών στις 10 Δεκεμβρίου 1948, ενώ φαντάζουν τόσο αυτονόητα και απλά, έχουν παραβιαστεί και παραβιάζονται κατάφορα ακόμα και σήμερα, από πάρα πολλά κράτη του κόσμου. Ο σεβασμός στην ισότητα και την ελευθερία, την ελευθερία σκέψης και έκφρασης, το δικαίωμα μας στη ζωή και την μετακίνηση, την μη διάκριση και στην εκπαίδευση, την δίκαιη δίκη, στην ελευθερία γάμου, στέγης, εργασίας και τόσα άλλα, δεν είναι δυστυχώς η πραγματικότητα για όλους τους ανθρώπους. Υπάρχουν δυστυχώς ακόμα άνθρωποι που υφίστανται βασανιστήρια, παράνομη μετακίνηση (τράφικινγκ), πείνα, αδικία, διακρίσεις και τόσα άλλα.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, ως μια οικονομική και πολιτική ένωση 28 χωρών με βασικές της αρχές την Ελευθερία και την ισότητα, επιδιώκει να αποτελέσει ένα χώρο ασφάλειας, ελευθερίας και Δικαιοσύνης για τους πολίτες της. Ένα χώρο στον οποίο να επικρατεί η ισότητα και ο σεβασμός κάθε ανθρώπου ξεχωριστά. Με την εισαγωγή της έννοιας της Ευρωπαϊκής ιθαγένειας η Ευρωπαϊκή Ένωση καθορίζει επιπλέον τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις κάθε Ευρωπαίου πολίτη (άρθρο 20, ΣΛΕΕ) καθώς και το χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (κεφάλαιο 5).

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι να δούμε με ποιούς τρόπους επιχειρεί η Ευρωπαϊκή Ένωση να προστατεύσει τα δικαιώματα των πολιτών της, τι όργανα έχει συστήσει για το σκοπό αυτό, και πως τα καταφέρνει.

Μεταξύ άλλων θα δούμε την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), τις ιδρυτικές συνθήκες της ΕΕ, τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΧΘΔΑ) και διάφορους άλλους οργανισμούς της ΕΕ όπως τον Ευρωπαίο Επόπτη Προστασίας Δεδομένων (ΕΕΠΔ) τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) και τη EUROPOL.

Τέλος θα δούμε τη δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εκτός του εδάφους της κατά την οποία η ΕΕ προωθεί διάφορα προγράμματα

και σχέδια δράσης σε συνεργασία με άλλα κράτη όπως το πρόγραμμα για τα δικαιώματα του παιδιού.

ABSTRACT

The theme of this work is the protection of human rights and democratic principles through the functioning of the European Union. Fundamental human rights, as established through Universal Declaration of Human Rights at the United Nations General Assembly on December 10, 1948, while they seem so obvious and simple, they have been violated even today in many countries around the world. Respect for equality and liberty, freedom of thought and expression, our right to life and movement, non-discrimination and to education, fair trial, to freedom of marriage, housing, work and so many other human rights its not the reality for all the people. Unfortunately, there are still people who suffer torture, illegal migration (trafficking), hunger, injustice, discrimination and so much more.

European Union, as an economic and political union of 28 countries, with basic principles freedom and equality is aiming to become an area of security, freedom and justice for its citizens. A place with equality and respect for each person separately. By introducing the concept of European citizenship, the European Union further defines the rights and obligations of European citizenship (Article 20 TFEU) and the Charter of Fundamental Rights (Chapter 5).

The aim of this project is to see in what ways the European Union tries to protect the rights of its citizens, what institutions has established for this purpose, and how it copes.

Among others we will see the European Convention on Human Rights (ECHR), the founding treaties of the EU Charter of Fundamental Human Rights (CHTHDA) and various other EU agencies such as the European Data Protection Supervisor (EDPS), the Fundamental Rights Agency European Union (FRA) and EUROPOL.

Finally we will see the actions taken by the European Union to protect human rights outside its territory in which the EU is promoting various programs and action plans in cooperation with other States such as the program on children's rights.

Πίνακας Περιεχομένων

ΜΕΡΟΣ 1ον

1. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του ανθρώπου (ΕΣΔΑ)…….…….…… 10

2. Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ…….…...…….. 13

2.1 Ιστορικό…….…….…….. 13

2.2 Δομή του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ…….……...… 15

2.3 Νομική υπόσταση…….…….. 17

2.4 Κριτική αξιολόγηση του Χάρτη …… 17

3. Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ)……...…... 24

4. Ιδρυτικές Συνθήκες ……..…… 26

5. Άλλοι Οργανισμοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης

5.1 Ευρωπαίος επόπτης Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων …….…….…. 30

5.2 Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (ΟΘΔ)……. 33

5.3 EUROPOL ……..……... 36

5.4 SCHENGEN …….. 41

6. Προστασία Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων εκτός ΕΕ…… 42

6.1 Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ……. 42

6.2 Τα Δικαιώματα των παιδιών …… 43

6.3 Προώθηση της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε τρίτες χώρες (2014- 2020)……. 46

ΜΕΡΟΣ 2ον

Επίλογος ……..……..…….. 49

Βιβλιογραφία….……..……..……... 51

Ιστότοποι – Διαδικτυακές Σελίδες ……..…… 53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. Η ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ (ΕΣΔΑ)

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου η οποία υπεγράφη στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950, υπό την αιγίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης και τέθηκε σε ισχύ τον Σεπτέμβριο του 1953.

Πρωταρχικός σκοπός ήταν να γίνουν τα πρώτα βήματα για την ενίσχυση ορισμένων δικαιωμάτων τα οποία είχαν αρχικά διατυπωθεί στην οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου το 1948 στο Παρίσι.

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) θεμελίωσε ένα πρωτότυπο σύστημα διεθνούς προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με το οποίο παρείχε στα άτομα το πλεονέκτημα του δικαστικού ελέγχου όσον αφορά το σεβασμό των δικαιωμάτων τους. Εξέχουσας σημασίας είναι και το γεγονός ότι, η ΕΣΔΑ δεν εξήγγειλε μόνο μια σειρά από θεμελιώδη δικαιώματα και ελευθερίες, αλλά ταυτόχρονα καθιέρωσε τα διάφορα όργανα και τις διαδικασίες που είναι απαραίτητες για την προστασία αυτών των δικαιωμάτων.

Τα όργανα ελέγχου που καθιέρωσε η σύμβαση, η οποία επικυρώθηκε από όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης, έχουν έδρα το Στρασβούργο και είναι τα ακόλουθα:

- Επιτροπή επιφορτισμένη με την προηγούμενη μελέτη των προσφυγών που υποβάλλονται από ένα κράτος ή, ενδεχομένως από ένα άτομο
- Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο οποίο προσφεύγει η Επιτροπή ή ένα κράτος μέλος μετά από έκθεση της Επιτροπής (σε περίπτωση δικαστικής διευθέτησης)
- Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης που εκτελεί χρέη "θεματοφύλακα" της ΕΣΔΑ και στην οποία ανατίθεται η πολιτική διευθέτηση μιας διαφοράς στην περίπτωση που η υπόθεση δεν έχει παραπεμφθεί στο Δικαστήριο.

Ο αυξανόμενος αριθμός των υποθέσεων προς διεκπεραίωση επέβαλε την μεταρρύθμιση του μηχανισμού ελέγχου που θεσπίστηκε από τη σύμβαση. Στα πλαίσια αυτά τα εν λόγω όργανα αντικαταστάθηκαν, την 1η Νοεμβρίου 1998, από ένα ενιαίο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των

Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Η απλούστευση των δομών επέτρεψε τη μείωση της διάρκειας των διαδικασιών καθώς και την ενίσχυση του νομικού χαρακτήρα του συστήματος.

Η ιδέα της προσχώρησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην ΕΣΔΑ διατυπώθηκε επανειλημμένα αλλά σε γνώμη της 28ης Μαρτίου 1996, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης απεφάνθη ότι η Κοινότητα δεν έχει τη δυνατότητα να προσχωρήσει στη σύμβαση δεδομένου ότι η συνθήκη ΕΚ δεν προέβλεπε καμία αρμοδιότητα για θέσπιση κανόνων ή σύναψη διεθνών συμφωνιών σε θέματα Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Το γεγονός αυτό δεν εμπόδισε τη σαφή αναφορά στο κείμενο της συνθήκης του Άμστερνταμ στο σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων τα οποία εγγυάται η σύμβαση, σχηματοποιώντας παράλληλα τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον εν λόγω τομέα. Όσον αφορά τις σχέσεις μεταξύ των δύο δικαστηρίων, η πρακτική που ανέπτυξε το Δικαστήριο να ενσωματώσει τις αρχές της σύμβασης στο δίκαιο της Ένωσης, επέτρεψε να διατηρηθεί η συνοχή στις εργασίες των δικαστηρίων αυτών καθώς και η ανεξαρτησία τους.

Στο σημείο αυτό θα ήταν άξιο αναφοράς το θέμα που θέτουν κάποιοι ακαδημαϊκοί κύκλοι κατά πόσον η ΕΕ είναι μια ένωση για τα ανθρώπινα δικαιώματα συλλογισμός βέβαια καθόλου υποτιμητικός. Επίσης κατά πόσον τα ανθρώπινα δικαιώματα είναι ο πυρήνας της ΕΕ. [6] Είναι φανερό βέβαια ότι οι πλύστες πολιτικές της ΕΕ έχουν στόχο την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εξασφαλίζοντας καλύτερη ποιότητα ζωής στους πολίτες της.

Από την ημερομηνία που τέθηκε σε ισχύ η Συνθήκη της Λισαβόνας δηλαδή την 1η Δεκεμβρίου 2009, ουσιαστικά αυτόματα η ΕΕ παρέχει τώρα τη νομική βάση για την προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΑΔ.

Αυτό θα επιτρέψει να ερμηνεύεται το δίκαιο της ΕΕ υπό το φως της Σύμβασης, και να βελτιώνεται η νομική προστασία των πολιτών της ΕΕ, επεκτείνοντας σε πράξεις της Ένωσης την προστασία της οποίας χαίρουν οι πολίτες από τα κράτη μέλη.

Είναι χαρακτηριστικό αυτό το ¨ποιητικό¨ που έχει λεχθεί ότι η προστασία των βασικών ανθρώπινων δικαιωμάτων μέσα στην εσωτερική αγορά της ΕΕ μετά την συνθήκη της

[6] http://www.fd.unl.pt/docentes_docs/ma/meg_ma_11422.pdf

Λισσαβόνας είναι εγχείρημα επίπονο και δύσκολο και αν επιτευχθεί θα έχει ως αποτέλεσμα να φέρει περισσότερη αρμονία στην ΕΕ. [7]

[7] http://www.uu.nl/SiteCollectionDocuments/ REBO/REBO_RGL/REBO_RGL_EUROPA/Working_Paper_de_Vries[1].pdf;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΧΑΡΤΗΣ ΘΕΜΕΛΙΩΔΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

2.1 Ιστορικό

Οι αρχικές συνθήκες της ΕΕ δεν είχαν καμία αναφορά στα ανθρώπινα δικαιώματα. Για πρώτη φορά έγινε ρητή αναφορά στη Συνθήκη του Άμστερνταμ. Η απουσία αυτή δημιουργούσε πολλά προβλήματα και θεωρήθηκε μέρος του δημοκρατικού ελλείμματος της Κοινότητας. Τελικά, επειδή πολλές κοινοτικές πράξεις αφορούσαν στα ανθρώπινα δικαιώματα, τέθηκε το ζήτημα της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε Κοινοτικό επίπεδο, αλλά και για έναν επιπλέον λόγο: Ακόμη και στη περίπτωση που τα δικαιώματα προστατεύονταν από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο δεν μπορούσε να δεχθεί προσφυγές εναντίον των ευρωπαϊκών θεσμών, αφού η Κοινότητα δεν έχει προσχωρήσει στη Σύμβαση.

Σε αυτές τις περιπτώσεις, προκειμένου να αντιμετωπισθούν τα προβλήματα και ελλείψει κάθε σχετικής πρόβλεψης από τις Συνθήκες, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο προσέφερε τις εναλλακτικές λύσεις. [8]

Με αφετηρία το 1950 με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα, η ένωση των ευρωπαϊκών χωρών ήταν αρχικά καθαρά οικονομική και για τον λόγο αυτό δεν είχε θεωρηθεί αναγκαίο να θεσπιστούν κανόνες για το σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Μετά όμως την επιβεβαίωση από το Δικαστήριο της υπεροχής του ευρωπαϊκού δικαίου, σύμφωνα με τις οποίες το κοινοτικό δίκαιο υπερτερεί του εθνικού δικαίου [Costa κατά ENEL, Υπόθεση 6/64][9], ορισμένα εθνικά δικαστήρια εξέφρασαν ανησυχίες ως προς τις επιπτώσεις της εν λόγω νομολογίας στην προστασία των συνταγματικών αξιών. Εάν το ευρωπαϊκό δίκαιο επρόκειτο να υπερτερεί ακόμη και του εθνικού συνταγματικού

δικαίου, τότε θα είχε τη δυνατότητα να παραβιάζει τα θεμελιώδη δικαιώματα που εκχωρούν τα εθνικά συντάγματα.

[8] Dolores Morondo, 2003, “Europe and Human Rights” University of Urbino, σελ.92

[9] http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:61964CJ0006&from=EN

Αυτό είχε ο συνέπεια για μεγάλο χρονικό διάστημα η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων έναντι της ανάληψης δράσης από τις Κοινότητες εναπόκειτο στο Δικαστήριο, το οποίο εκπόνησε κατάλογο δικαιωμάτων βασιζόμενο στις γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου και στις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών. Ωστόσο, η έλλειψη ενός σαφούς, γραπτού καταλόγου θεμελιωδών δικαιωμάτων, δεσμευτικού για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και προσιτού στους πολίτες εξακολούθησε να συνιστά ζήτημα προβληματισμού.

Τον Ιούνιο του 1999 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κολωνίας έκρινε σκόπιμο να συγκεντρώσει τα θεμελιώδη δικαιώματα που ίσχυαν σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) σε έναν χάρτη ώστε να τα καταστήσει περισσότερο εμφανή στους πολίτες. Οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων είχαν τη φιλοδοξία να συμπεριλάβουν στο χάρτη τις γενικές αρχές που περιέχονται στη Ευρωπαϊκή Σύμβαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων του 1950, και εκείνες που προκύπτουν από την κοινή συνταγματική παράδοση των χωρών της ΕΕ. Επιπροσθέτως, ο χάρτης έπρεπε να περιλαμβάνει τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών της Ένωσης και τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα όπως προβλέπονται στον Κοινωνικό Χάρτη του Συμβουλίου της Ευρώπης και στον Κοινοτικό Χάρτη θεμελιωδών κοινωνικών δικαιωμάτων των εργαζομένων. Ο χάρτης αντικατοπτρίζει επίσης τις αρχές που προκύπτουν από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Προς το σκοπό αυτό προτάθηκε η σύσταση της Συνέλευσης, ενός σώματος αποτελούμενου από εκπροσώπους των Αρχηγών Κρατών η Κυβερνήσεων των μελών της ΕΕ, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, των εθνικών κοινοβουλίων και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η Συνέλευση θα υπέβαλε σχέδιο του Χάρτη στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Νίκαιας, το Δεκέμβρη του 2000.

Η Συνέλευση απαρτίστηκε από 62 μέλη: 15 εκπροσώπους των Αρχηγών Κρατών ή Κυβερνήσεων, 16 εκπροσώπους του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, 30 εκπροσώπους των εθνικών κοινοβουλίων και τον εκπρόσωπο του προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Πρόεδρος της Συνέλευσης εξελέγη ο Roman Herzog, πρώην Πρόεδρος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, ενώ δύο εκπρόσωποι του ΔΕΚ και δύο του Συμβουλίου της Ευρώπης κλήθηκαν να παρακολουθήσουν τις εργασίες. Οι συνεδριάσεις επιδιώχθηκε να εξυπηρετήσουν όσο το δυνατόν περισσότερο την αρχή της δημοκρατικότητας και τη

διαφάνεια. Για το λόγο αυτό τελέσθηκαν δημοσίως, ενώ επετράπη να ακουστούν και οι απόψεις κρατών υποψηφίων για προσχώρηση στην ΕΕ .

Η υιοθέτηση του Χάρτη, ανακηρύχθηκε επίσημα στη Νίκαια τον Δεκέμβριο 2000 από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο και την Επιτροπή.

Το 2009 ο χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων έχει προσαρτηθεί στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και κατέστη νομικά δεσμευτικός για τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τις εθνικές κυβερνήσεις (όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της ΕΕ). Ο Χάρτης συνάδει με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης). Ωστόσο, δεν θεσπίζει καθ' αυτόν νέα δικαιώματα, αλλά χρησιμεύει στο να παρουσιάζει όλα μαζί τα υφιστάμενα δικαιώματα, τα οποία είχαν διασκορπιστεί σε διάφορες πράξεις.

2.2 Δομή του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων περιλαμβάνει επτά κεφάλαια, έξι από τα οποία απαριθμούν τις ειδικές κατηγορίες δικαιωμάτων, ενώ το τελευταίο διευκρινίζει το πεδίο εφαρμογής του Χάρτη και τις αρχές που διέπουν την ερμηνεία του. Ένα σημαντικό χαρακτηριστικό του Χάρτη έγκειται στην καινοτόμο ομαδοποίηση των δικαιωμάτων, δεδομένου ότι εγκαταλείπει την παραδοσιακή διάκριση μεταξύ, αφενός, αστικών και πολιτικών δικαιωμάτων και, αφετέρου, οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων. Παράλληλα, ο Χάρτης κάνει σαφή διαχωρισμό μεταξύ δικαιωμάτων και αρχών. Οι αρχές πρέπει, σύμφωνα με το άρθρο 52 παράγραφος 5, να εφαρμόζονται μέσω πρόσθετης νομοθεσίας και μπορεί να γίνεται η επίκλησή τους ενώπιον των δικαστηρίων μόνο σε υποθέσεις που αφορούν την ερμηνεία και τη νομιμότητα των εν λόγω πράξεων.

Ο Χάρτης υποδιαιρείται σε επτά κεφάλαια ως εξής[10]:

Τίτλος Ι «Αξιοπρέπεια». Ο χάρτης ορίζει ότι « η ανθρώπινη αξιοπρέπεια είναι απαραβίαστη. Πρέπει να είναι σεβαστή και να προστατεύεται». Προστατεύει τα δικαιώματα στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια, τη ζωή (περιλαμβανομένου και του αποκλεισμού της καταδίκης σε θανατική ποινή), την ακεραιότητα του προσώπου (σωματική και διανοητική) και επιβεβαιώνει την απαγόρευση των βασανιστηρίων και των απάνθρωπων ή εξευτελιστικών ποινών ή μεταχείρισης, της δουλείας και της καταναγκαστικής εργασίας.

[10] http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_el.pdf

Τίτλος ΙΙ «Ελευθερίες». Προστατεύει τα δικαιώματα στην ελευθερία και τον σεβασμό της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, το δικαίωμα γάμου και δημιουργίας οικογένειας, της ελευθερίας σκέψης, συνείδησης και θρησκείας, της έκφρασης και του συνέρχεσθαι. Επίσης επιβεβαιώνει τα δικαιώματα στην εκπαίδευση, την εργασία, την ιδιοκτησία και το άσυλο καθώς και στην προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορούν.

Τίτλος ΙΙΙ «Ισότητα». Ορίζει αρχικά την ισότητα όλων των ανθρώπων έναντι του νόμου και ακολούθως αναλύει και εξειδικεύει την έννοια της ισότητας με την απαγόρευση οποιονδήποτε διακρίσεων, τον σεβασμό της πολιτιστικής, θρησκευτικής και γλωσσικής ποικιλομορφίας και την ισότητα των δύο φύλων. Επίσης παρέχει ειδική προστασία στα δικαιώματα των παιδιών, των ηλικιωμένων και των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Τίτλος ΙΥ «Αλληλεγγύη». Διασφαλίζει την προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων διαπραγμάτευσης και συλλογικών δράσεων, καθώς και του δικαιώματος σε δίκαιες και πρόσφορες συνθήκες εργασίας. Επιπλέον, αναγνωρίζει πρόσθετα δικαιώματα και αρχές, όπως το δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση, το δικαίωμα πρόσβασης στην ιατρική περίθαλψη και τις αρχές της προστασίας του περιβάλλοντος και της προστασίας των καταναλωτών.

Τίτλος V «Δικαιώματα των πολιτών» Παραθέτει τα δικαιώματα των πολιτών της Ένωσης: το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και στις δημοτικές και κοινοτικές εκλογές, το δικαίωμα χρηστής διοίκησης, το δικαίωμα αναφοράς, το δικαίωμα πρόσβασης στα έγγραφα, το δικαίωμα στη διπλωματική προστασία και την ελευθερία κυκλοφορίας και παραμονής.

Τίτλος VI «Δικαιοσύνη». Επιβεβαιώνει το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου, το δικαίωμα υπεράσπισης, τις αρχές της νομιμότητας και αναλογικότητας αξιοποίνων πράξεων και το δικαίωμα στην προστασία από την επιβολή διπλής ποινής για την ίδια αξιόποινη πράξη.

Ενώ ο Χάρτης επιβεβαιώνει κατά κύριο λόγο δικαιώματα τα οποία ίσχυαν ήδη στα κράτη μέλη, και τα οποία είχαν αναγνωριστεί ως μέρος των γενικών αρχών του δικαίου της ΕΕ, σε ορισμένα ζητήματα καινοτομεί. Για παράδειγμα, η αναπηρία, η ηλικία και ο γενετήσιος προσανατολισμός αναφέρεται πλέον ρητώς ότι δεν επιτρέπεται να επιφέρουν διακρίσεις.

Επιπλέον, ο Χάρτης περιλαμβάνει ορισμένα «σύγχρονα» δικαιώματα, όπως την απαγόρευση της αναπαραγωγικής κλωνοποίησης ανθρωπίνων όντων.

Ωστόσο, η βασική αξία του Χάρτη δεν έγκειται στον καινοτόμο χαρακτήρα του, αλλά στην ρητή αναγνώριση του κεντρικού ρόλου που διαδραματίζουν τα θεμελιώδη δικαιώματα στην έννομη τάξη της ΕΕ. Συνεπώς, ο Χάρτης αναγνωρίζει ρητώς ότι η Ένωση συνιστά κοινότητα δικαιωμάτων και αξιών, και ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών βρίσκονται στο επίκεντρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.3 Νομική Υπόσταση

Από την 1η Δεκεμβρίου 2009, ο Χάρτης έχει πλέον νομικά δεσμευτικό χαρακτήρα: το άρθρο 6 παράγραφος 1 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) ορίζει πλέον ότι «*Η Ένωση αναγνωρίζει τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και τις αρχές που περιέχονται στον Χάρτη των θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 7ης Δεκεμβρίου 2000, όπως προσαρμόσθηκε στις 12 Δεκεμβρίου 2007, στο Στρασβούργο, ο οποίος έχει το ίδιο νομικό κύρος με τις Συνθήκες*».[11]

Κατά συνέπεια, ο Χάρτης συνιστά πρωτογενές δίκαιο της ΕΕ και, λόγω αυτής του της ιδιότητας, αποτελεί παράμετρο για την εξέταση της εγκυρότητας του παράγωγου δικαίου της ΕΕ και των εθνικών μέτρων.

2.4 Κριτική Αξιολόγηση

Χωρίς αμφιβολία ο Χάρτης είναι ένα πολύ σημαντικό έγγραφο, όχι όμως χωρίς αδυναμίες. Οι αντιδράσεις των πολιτών και των οργανώσεων υπήρξαν ποικίλες: Οι φεντεραλιστές αρχικά φοβήθηκαν ότι πρόθεση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ήταν να εγκρίνει τον Χάρτη για να αποφύγει το Σύνταγμα. Οι ευρωσκεπτικιστές είπαν ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν χρειάζονται θεσμοθέτηση. Άλλοι σκέφτηκαν, ότι έπρεπε να δοθεί έμφαση στο ότι η ιθαγένεια συνεπάγεται και υποχρεώσεις, πέραν των δικαιωμάτων, ενώ πολλοί νομικοί διατύπωσαν την άποψη ότι θα υπάρξει σύγχυση αρμοδιοτήτων ανάμεσα στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο και στο Δικαστήριο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Οι υποστηρικτές του Χάρτη τονίζουν ότι η άγνοια των πολιτών για τα δικαιώματά τους που απορρέουν από τις Συνθήκες, ευθύνεται σε μεγάλο βαθμό για την αντίθεση τους στην Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και γι' αυτό βλέπουν τον Χάρτη σαν θεμέλιο της ευρωπαϊκής

[11] Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ),αρθρο 6, παρ.1

ιθαγένειας και της κοινής ευρωπαϊκής ταυτότητας. Οι επικριτές διατείνονται ότι ο Χάρτης υποστηρίζει αμφιλεγόμενες αξίες, όπως είναι η κατάργηση της θανατικής ποινής, η προτεραιότητα που δίνει στη βιομηχανική στρατηγική έναντι της ανθρώπινης ζωής στην έρευνα για τα έμβρυα, καθώς και η νομική αναγνώριση διαφορετικών μορφών γάμου και οικογένειας.

Η Επιτροπή Δικαιωμάτων των Γυναικών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, για παράδειγμα, καθώς και το Ευρωπαϊκό Λόμπι των Γυναικών έδωσαν πολύ σκληρή μάχη προκειμένου να συμπεριληφθεί η ισότητα των φύλων και σε άλλους τομείς πέραν του χώρου εργασίας(άρθρο 23). Μια από τις αδυναμίες του Χάρτη είναι ότι κάνει διάκριση ανάμεσα στα «δικαιώματα » και τις «αρχές».

Αυτή η ατυχής εξέλιξη θα έχει σαν αποτέλεσμα την κατηγοριοποίηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε περισσότερο και λιγότερο σημαντικά, με σοβαρές συνέπειες στην ερμηνεία και την εφαρμογή των διατάξεων .[12]

Είναι πολύ θετικό, ωστόσο, ότι ο Χάρτης αντιμετωπίζει σύγχρονα προβλήματα που απορρέουν από τη χρήση των νέων τεχνολογιών και τη γενετική μηχανική αναγνωρίζοντας δικαιώματα που αφορούν στη προστασία των προσωπικών δεδομένων ή δικαιώματα που συνδέονται με την βιοηθική, όπως την απαγόρευση ευγονικών πρακτικών και αναπαραγωγικής κλωνοποίησης καθώς και της μετατροπής του ανθρώπινου σώματος σε πηγή κέρδους.

Είναι επίσης φανερό ότι ο χάρτης απαντά επίσης στις νόμιμες απαιτήσεις για διαφάνεια και αντικειμενικότητα στη λειτουργία της διοίκησης της ΕΕ, αναγνωρίζοντας στους πολίτες το δικαίωμα πρόσβασης στους Κοινοτικούς θεσμούς και στα έγγραφα.

Ο τρόπος που αντιμετωπίζει ο Χάρτης τα πολιτικά δικαιώματα είναι αρκετά προβληματικός. Τα άρθρα που περιλαμβάνουν την ελευθερία της άποψης, έκφρασης, θρησκείας και συνάθροισης είναι συγκεκριμένα και σαφή. Ωστόσο, το δικαίωμα της ψήφου μυστηριωδώς δεν αναφέρεται. Βεβαίως θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι εφόσον ως μέλη της ΕΕ γίνονται αποδεκτά μόνο δημοκρατικά καθεστώτα το δικαίωμα της ψήφου είναι αυτονόητο.[13]

Επίσης, τόσο το πρώτο μέρος του Συντάγματος όπως και μέσα στον χάρτη αναγνωρίζεται το δικαίωμα οποιουδήποτε ευρωπαίου πολίτη που κατοικεί σε κράτος μέλος του οποίου

[12] Human Rights and Democracy NGO Network, Nov. 2004.
[13] John Perry, 01/03/2001, article, Federal Union,UK

δεν είναι υπήκοος, να λαμβάνει μέρος στις τοπικές εκλογές και στις ευρωεκλογές. Αυτό το μάλλον περιορισμένο παρά θεμελιώδες δικαίωμα δείχνει την εμβρυακή κατάσταση στην οποία βρίσκεται ακόμη η Ευρωπαϊκή ιθαγένεια. Ωστόσο, η Ένωση χρειάζεται την ευρωπαϊκή ιθαγένεια και μια κοινή ταυτότητα που θα πηγάζει από την πολιτική κοινότητα και όχι την εθνότητα (unity in diversity).

Το πεδίο εφαρμογής του Χάρτη είναι επίσης πολύ περιορισμένο. Το άρθρο 51 διασαφηνίζει ότι οι διατάξεις του απευθύνονται στα Όργανα, τους οργανισμούς και τους φορείς της Ένωσης, τηρουμένης της αρχής της επικουρικότητας, καθώς και στα κράτη μέλη, μόνον όταν εφαρμόζουν το Δίκαιο της Ένωσης. Ωστόσο, αρκετά άρθρα σαφέστατα έχουν εφαρμογή και σε κοινοτικό και σε εθνικό επίπεδο, όπως εκείνα που αναφέρονται στην κοινωνική ασφάλιση και στην προστασία της υγείας (άρθρα 34 και 35). Οι απόψεις των ειδικών συγκλίνουν ως προς τη δεσμευτική ισχύ και τα νομικά αποτελέσματα που μπορεί να παράξει ο Χάρτης, παρά τους περιορισμούς που θέτει το άρθρο 51.

Το δικαίωμα στη ζωή (άρθρο 2) έχει ήδη προκαλέσει έντονες συζητήσεις μεταξύ εκείνων που τάσσονται κατά της άμβλωσης και υπέρ των «δικαιωμάτων του αγέννητου παιδιού». Θέμα επίσης δημιουργείται και με την υποχρεωτική στρατιωτική θητεία, αφού το άρθρο 5 απαγορεύει την αναγκαστική ή υποχρεωτική εργασία.

Τα κοινωνικά δικαιώματα επίσης έχουν μπει στο στόχαστρο των επικριτών του Συντάγματος. Υποστηρίζουν ότι θα διευρυνθούν ακόμη περισσότερο οι εξουσίες του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για διαμόρφωση κοινωνικής πολιτικής και επίσης ότι το Δικαστήριο θα έχει την τελευταία λέξη για το τι είναι σύμφωνο με την «ανθρώπινη αξιοπρέπεια», την «ακεραιότητα του προσώπου» την «ελευθερία και ασφάλεια» τον «σεβασμό στην ιδιωτική ζωή», το «δικαίωμα στο γάμο» και πολλά άλλα που αφορούν τομείς που καλύπτονται από την ευρωπαϊκή νομοθεσία.

«Η αλήθεια είναι ότι η ενσωμάτωση του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα συνδέεται περισσότερο με εξουσία παρά με δικαιώματα».[14]

Ο Coughlan υποστηρίζει ότι υπάρχουν τεράστιες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών που καθιστούν αδύνατο ένα κοινά αποδεκτό σύστημα δικαιωμάτων και αναφέρει σαν παράδειγμα την ευθανασία και τα ναρκωτικά που είναι νόμιμα στην Ολλανδία, αλλά όχι στις άλλες χώρες της ΕΕ.

Η Ευρωπαϊκή Συνδικαλιστική Συνομοσπονδία δηλώνει, ότι η συμφωνία για το Σύνταγμα έγινε στον κατώτερο κοινό παρονομαστή και επικρίνει τη Βρετανική κυβέρνηση που

[14] Antony Coughlan, 2003, TEAM-the European alliance of euro-critical movements, Working Paper No 10.

προσπάθησε να αποκλείσει τον Χάρτη από το Σύνταγμα. Και ενώ δεν μπορούσαν να τον αποκλείσουν τελικά συμφώνησαν όταν δόθηκαν εξηγήσεις ότι θα έχει περιορισμένη εφαρμογή. Το γεγονός ότι ο Χάρτης θα έχει ισχύ δικαίου στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο σημαίνει ότι οι υποθέσεις για τις οποίες τα συνδικάτα προσφεύγουν στη δικαιοσύνη, θα έχουν ισχυρότερη νομική βάση» (ETUC, 2004).

Ο Καθηγητής του Εργατικού Δικαίου Brian Bercusson του Kings College του Λονδίνου σε μελέτη που ετοίμασε για την Βρετανική συνδικαλιστική οργάνωση Trades Union Congress (TUC) υποστηρίζει ότι η πιο σημαντική ιδιότητα του Χάρτη είναι ότι ανοίγει καινούργιους δρόμους, συμπεριλαμβάνοντας όχι μόνο τα παραδοσιακά πολιτικά και ατομικά δικαιώματα αλλά επίσης και ένα μακρύ κατάλογο κοινωνικών και οικονομικών δικαιωμάτων. Το Σύνταγμα λοιπόν συμπεριλαμβάνει διατάξεις, μεταξύ αυτών θεμελιώδη συνδικαλιστικά δικαιώματα, που βρίσκονται στη καρδιά του εργατικού δικαίου στην Ευρώπη.[15]

Ο πρόεδρος της TUC Brendan Barber εκφράζει την ικανοποίηση του για τον ιδιαίτερο και συγκεκριμένο ρόλο που δίνει το Σύνταγμα στον κοινωνικό διάλογο και στους κοινωνικούς εταίρους. «Στις συνδικαλιστικές οργανώσεις προσφέρεται μόνιμη πρόσβαση στη λήψη αποφάσεων – κάτι διαφορετικό από την εφιαλτική εμπειρία του Θατσερισμού..» [16]

Για τα 15 περίπου εκατομμύρια αλλοδαπών που ζουν και εργάζονται στα διάφορα κράτη μέλη το άρθρο 21 του Χάρτη είναι πολύ σημαντικό, για τη κατάργηση των διακρίσεων και τη προώθηση της ίσης μεταχείρισης. Ωστόσο, οι περιορισμοί στο δικαίωμα της ψήφου δεν βοηθούν στην ομαλή κοινωνική ένταξη των μεταναστών. Γι αυτό είναι αναγκαίος ένας μηχανισμός που θα επιτρέπει στους αλλοδαπούς να αιτούνται την Ευρωπαϊκή ιθαγένεια στη βάση της μόνιμης διαμονής και όχι της εθνικότητας. Το ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, επανειλημμένα μέσω των ετήσιων εκθέσεών του για τα ανθρώπινα δικαιώματα έχει ζητήσει

την πλήρη αναγνώριση πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων στους υπηκόους τρίτων χωρών που διαμένουν νομίμως στην ΕΕ.

Η Διεθνής Αμνηστία, από άλλη σκοπιά, ασκεί κριτική στην ΕΕ για τη προτεραιότητα που δίνει στην «ασφάλεια» και τη καταπολέμηση της τρομοκρατίας, έναντι της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η εκφρασθείσα ικανοποίηση, υποστηρίζει, για την συμπερίληψη του Χάρτη στο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα δεν συνοδεύεται από αποφασιστικότητα για την

[15] Trade Unions Congress: International web, 06/09/2004).
[16] (TUC Press release, 08/07/2004)

εφαρμογή του, αφού τα ανθρώπινα δικαιώματα καθημερινά παραβιάζονται εντός των συνόρων της ΕΕ. [17]

Η Διεθνής Αμνηστία υποστηρίζει ότι η ΕΕ, με τη νομική προσωπικότητα που αποκτά με το Σύνταγμα, θα πρέπει να επικυρώσει τη Σύμβαση του 1990 για τους εργαζόμενους μετανάστες και καταγγέλλει ότι συχνά οι αιτούντες άσυλο, οι πρόσφυγες και οι μετανάστες γίνονται στόχοι ρατσιστικών επιθέσεων. Τα τελευταία χρόνια έχει υπάρξει μια τραγική άνοδος του δουλεμπορίου και της εκμετάλλευσης γυναικών και παιδιών και όταν αυτά τα φαινόμενα καταγγέλλονται οι αστυνομικές αρχές τα αντιμετωπίζουν σαν πρόβλημα «παράνομων μεταναστών». [18]

Το Κόμμα των Πρασίνων της Ιρλανδίας τονίζει ότι υπάρχει ανάγκη να διασφαλιστεί, ότι η κοινή πολιτική ασύλου δεν θα υποβαθμίσει την προστασία των αιτούντων άσυλο και των προσφύγων σε μερικά κράτη μέλη. Διευκρινίσεις επίσης χρειάζονται σχετικά με την προστασία των προσωπικών δεδομένων και την Ευρωπόλ (John Gormley, T.D., 2003, Green Party Chairman)

Ενώ η συνολική αξιολόγηση του Συντάγματος σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα στην ΕΕ είναι μάλλον θετική, σε ότι αφορά την ενσωμάτωσή τους στις διεθνείς σχέσεις της Ένωσης οι διαπιστώσεις είναι απογοητευτικές. Το Σύνταγμα περιορίζει τη δικαιοδοσία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου εκτός συνόρων στον έλεγχο της νομιμότητας περιοριστικών μέτρων κατά φυσικών ή νομικών προσώπων. Σαφώς αυτά τα μέτρα είναι σωστά αλλά αναρωτιέται κανείς γιατί αποκλείονται από τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου περιοριστικά μέτρα κατά κρατών (Mielle Bulterman, 2003, Leiden University, Newsletter, issue 4).

Ωστόσο η Ευρώπη είναι σήμερα - πριν ακόμα ξεκινήσει η διαδικασία μιας πραγματικά αναπτυγμένης θεσμικής παρουσίας της – μια δύναμη που σε κεντρικά θέματα της διεθνούς ζωής προβάλλει τα δικά της αιτήματα, τις δικές της ιδέες για την αρχιτεκτονική του διεθνούς χώρου, όπως είναι η προτεραιότητα στην επικράτηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, η ειρηνική επίλυση των διαφορών, το κράτος δικαίου, η αξία της ανθρώπινης ζωής που εκφράζεται με την απαγόρευση της θανατικής ποινής…[19]

---

[17] (Amnesty International Assessment of EU Human Rights Policy- Recommendations to the Irish Presidency, January 2004).

[18] (Amnesty International, 03/11/2004).

[19]. Χρ. Ροζάκης, 2001, Έκδοση ΕΚΕΜ, σελ.64

Χωρίς αμφιβολία οι διατάξεις του συντάγματος ενισχύουν τα δικαιώματα στα οποία αναφέρονται. Η υποχρέωση που επιβάλλει το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα για σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων είναι ιδιαίτερα σημαντική για τις γυναίκες, οι οποίες έχουν προφανές συμφέρον από την αναγνώριση των δικαιωμάτων. Η Επιτροπή Δικαιωμάτων των Γυναικών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, μαζί με τις μη κυβερνητικές οργανώσεις, έδωσαν σκληρή μάχη, για τη συνταγματική κατοχύρωση των δικαιωμάτων των γυναικών, σε όλη τη διάρκεια των εργασιών και των δύο Συνελεύσεων- του Χάρτη και του Συντάγματος. Και οι δύο συνελεύσεις αν κριθούν από άποψη ισορροπίας των φύλων στην σύνθεσή τους δεν θα αξιολογηθούν θετικά, ούτε βεβαίως από την εφαρμογή της στρατηγικής του gender mainstreaming στη διαμόρφωση της ατζέντας. Αυτή η στρατηγική, που εγκαινιάστηκε το 1995, και δημιούργησε μεγάλες προσδοκίες αποδείχτηκε στη πράξη «ευθύνη όλων και δουλειά κανενός» στο πατριαρχικό κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο της Συνέλευσης όπου ανάμεσα στα 105 μέλη μόνο 15 ήταν γυναίκες .

Η ισότητα των φύλων συμπεριλαμβάνεται στο άρθρο 2, του πρώτου μέρους του Συντάγματος, στις αξίες της Ένωσης, αλλά ως αρχή, και όχι ως αξία, όπως επίμονα ζητούσαν το Ευρωκοινοβούλιο και όλες οι γυναικείες οργανώσεις. Δυστυχώς το αίτημα δεν έγινε αποδεκτό, παρόλο που στο σύνολο των εθνικών συνταγμάτων συμπεριλαμβάνονται διατάξεις για την ισότητα των φύλων. Η προώθηση της ισότητας παραμένει στους στόχους της Ένωσης.

Το άρθρο 23 του Χάρτη στη πρώτη παράγραφο γράφει: «Η ισότητα ανδρών και γυναικών πρέπει να εξασφαλίζεται σε όλους τους τομείς, συμπεριλαμβανομένης της απασχόλησης, της εργασίας και της αμοιβής».

Η επέκταση της ισότητας σε όλους τους τομείς ασφαλώς αντιπροσωπεύει πρόοδο συγκρινόμενη με το ευρωπαϊκό κεκτημένο, που περιορίζεται στην ισότητα στην εργασία. Ωστόσο η δεύτερη φράση «συμπεριλαμβανομένης της απασχόλησης, της εργασίας και των αμοιβών» επαναπροσανατολίζει την εφαρμογή της ισότητας στις γνωστές περιοχές.

Η ερμηνεία του άρθρου 23 θα εφαρμόσει την ισότητα των φύλων όχι μόνο στην εργασία αλλά και στην οικογένεια, την πολιτική, τη κουλτούρα, τη σεξουαλικότητα και όλους τους τομείς όπου γίνονται διακρίσεις σε βάρος των γυναικών. Αυτό σημαίνει πραγματική πρόοδο προς μια ευρύτερη έννοια της ισότητας και προς των φύλων.

Στο άρθρο 141 της ΣΕΕ η διάταξη για την εργασία και την ίση αμοιβή ήταν σαφέστερα διατυπωμένη και είχε άμεσο αποτέλεσμα , ενώ το άρθρο 23 αποτελεί μάλλον γενική

διατύπωση πρόθεσης. Όσον αφορά τα θετικά μέτρα που αναφέρει το άρθρο 23 είναι κατώτερα των άρθρων 2 και 3.2 της ΣΕΕ.[20]

Το άρθρο 21 του Χάρτη επαναλαμβάνει διατάξεις κατά των διακρίσεων συμπεριλαμβανομένου και του φύλου, μαζί όλες τις άλλες μειονότητες (συνολικά 16). Το αίτημα για ένα ξεχωριστό άρθρο στο Σύνταγμα για την καταπολέμηση των διακρίσεων με βάση το φύλο και την προαγωγή της ισότητας ανδρών και γυναικών, με άμεσα νομικά αποτελέσματα), που υποστηρίχθηκε από το Κοινοβούλιο, εμπειρογνώμονες και γυναικείες οργανώσεις έμεινε αναπάντητο.

Η πρόβλεψη για συμφιλίωση της επαγγελματικής με την οικογενειακή ζωή (άρθρο 33.2), είναι περισσότερο περιορισμένη από την υπάρχουσα νομοθεσία και τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Όταν μάλιστα διαβαστεί σε συνδυασμό με το άρθρο 34 θα μπορούσε να ερμηνευθεί σαν εμπόδιο στην αμειβόμενη γονική άδεια. Είναι φανερό λοιπόν ότι ο Χάρτης δεν επαναλαμβάνει απλώς τις υφιστάμενες κοινοτικές διατάξεις, αλλά επιχειρεί και να τις περιορίσει.

Εν κατακλείδι, το Σύνταγμα δεν τίμησε ιδιαιτέρως την ισότητα των φύλων. Από νομική βέβαια άποψη το τεστ για την αξία των διατάξεων θα γίνει όταν έλθει η στιγμή να ερμηνευτούν από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

[20] Emanuela Lombardo, Paper for the ECPR Conference, Marbourg, 18-21/09/2003).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΑΚΙΩΜΑΤΩΝ (ΕΔΑΔ)

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ), ιδρύθηκε με σκοπό να συστηματοποιήσει την εξέταση προσφυγών που αφορούν τα ανθρώπινα δικαιώματα κατά των κρατών μελών βάσει της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), η οποία υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης το 1950.

Έδρα του ΕΔΑΔ είναι το Στρασβούργο και βασικό του έργο είναι ο έλεγχος της εφαρμογής της Σύμβασης, εκδικάζοντας προσφυγές πολιτών κατά παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων οι οποίες διαπράχθηκαν από κράτη μέλη. Κάθε κράτος μέλος της Σύμβασης διαθέτει σε αυτό έναν δικαστή.

Παρέχει τη δυνατότητα τόσο διακρατικής όσο και ατομικής προσφυγής, μετά την εξάντληση των εσωτερικών ένδικων μέσων. Η Επιτροπή Υπουργών επιμελείται της πιστής εφαρμογής και εκτέλεσης των αποφάσεων του ΕΔΑΔ εκ μέρους των κρατών μελών.

Ο τρόπος λειτουργίας του εισήγαγε μια σημαντική καινοτομία στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Για πρώτη φορά, το άτομο κατέστη υποκείμενο σχέσεων διεθνούς δικαίου, καθώς απολαμβάνει προστασία έναντι της κρατικής εξουσίας. Συγκεκριμένα, προσφυγή έχει δικαίωμα να κάνει όποιος θεωρεί ότι παραβιάστηκαν τα δικαιώματά του (που απορρέουν από τη Σύμβαση της Ρώμης) από κάποιο κράτος μέλος. Το ΕΔΑΔ καλείται να διευθετήσει τη διαφωνία, έχοντας τη δυνατότητα να επιδικάσει και αποζημίωση, ενώ οι αποφάσεις του έχουν νομική δεσμευτικότητα για τα μέλη της ΕΣΔΑ.

Δυνατότητα προσφυγής στο ΕΔΑΔ έχει κάθε πολίτης ατομικά καθώς και κάθε μη κυβερνητική οργάνωση. Δεν μπορεί να προσφύγει σε αυτό δημόσια υπηρεσία ή Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου. Η προσφυγή στρέφεται πάντοτε κατά κράτους και ποτέ κατά ιδιώτη. Για την άσκηση προσφυγής στο ΕΔΑΔ θα πρέπει να πληρούνται οι πιο κάτω προϋποθέσεις:

1) να έχει παραβιάσει ένα κράτος-μέλος της ΕΣΔΑ κάποιο από τις διατάξεις της και

2) ο πολίτης να έχει εξαντλήσει τα εσωτερικά (εθνικά) ένδικα μέσα κατά της προσβολής αυτής.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεσματικής προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων από το ΕΔΑΔ, είναι η περίπτωση της Τιτίνας Λοιζίδου εναντίον της Τουρκίας[21]. Η κ. Λοιζίδου η οποία ήταν κάτοικος Κερύνειας πριν από το διωγμό της από τους Τούρκους με την εισβολή του 1974, κατέθεσε προσφυγή στο ΕΔΑΔ επικαλούμενη το άρθρο 1 του ΕΣΔΑ που θεμελιώνει τη γενική υποχρέωση προστασίας και σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Με απόφαση του το ΕΔΑΔ, η οποία εκδόθηκε στις 23.03.1995 αποφάνθηκε ότι παρά την τουρκική κατοχή της βόρειας Κύπρου, η κ. Λοιζίδου εξακολουθεί να παραμένει κύρια των περιουσιακών της στοιχείων τα οποία όμως παρεμποδίζεται να απολαύσει λόγω της παρουσίας του Τουρκικού στρατού. Το ΕΔΑΔ επιδίκασε στην κ. Λοιζίδου αποζημίωση για την αποστέρηση του δικαιώματος απόλαυσης της περιουσίας της το ποσό των 300000 λιρών Κύπρου. Το σημαντικότερο σημείο στην απόφαση αυτή ήταν ότι αναγνωρίστηκε ότι υπάρχει συνεχόμενη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην κατεχόμενη Κύπρο από την ίδια την Τουρκία.

21 http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2006.nsf/All/5AB01EE1CD8FB2A8C22571D2002BB60E/$file/European%20Court%20of%20Human%20Rights.pdf?OpenElement

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΙΔΡΥΤΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΩΝ ΤΗΣ ΕΕ

Θεμέλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι το κράτος δικαίου. Αυτό σημαίνει ότι όλες οι ενέργειες της ΕΕ βασίζονται στις Συνθήκες, τις οποίες όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης ενέκριναν εκούσια και δημοκρατικά. Για παράδειγμα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν μπορεί να προτείνει νομοθετικές ρυθμίσεις σε έναν τομέα πολιτικής που δεν αναφέρεται στις Συνθήκες.

Οι Συνθήκες είναι δεσμευτικές συμφωνίες μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ. Ορίζουν τους στόχους της ΕΕ, τους κανόνες που διέπουν τα θεσμικά της όργανα, τον τρόπο λήψης των αποφάσεων και τη σχέση της ΕΕ με τα κράτη μέλη της.

Ενίοτε, οι Συνθήκες τροποποιούνται, ώστε η ΕΕ να γίνεται πιο αποτελεσματική και διαφανής, να προετοιμάζεται καλύτερα για τα νέα κράτη μέλη και να εισάγει νέες μορφές συνεργασίας, όπως η καθιέρωση του κοινού νομίσματος.

Με βάση τις Συνθήκες, τα θεσμικά όργανα της ΕΕ μπορούν να εκδίδουν νομοθετικές πράξεις, τις οποίες στη συνέχεια εφαρμόζουν τα κράτη μέλη.

Οι Συνθήκες είναι ίσως η σημαντικότερη πηγή όσον αφορά στα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα στην ΕΕ. Μερικές από τις βασικότερες συνθήκες είναι η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη 1986, η συνθήκη του Μάαστριχτ (ΣΕΕ) 1992, η συνθήκη του Άμστερνταμ (1997), οι Συνθήκη της Λισσαβόνας (ΣΛΕΕ) 2007.

Πρόκειται για ένα σύστημα νομοθεσιών αρκετά αποσπασματικό και διάχυτο, του οποίου πολλές διατάξεις συχνά συμπληρώνονται ή υπερκαλύπτονται. Για τους στόχους της παρούσας εργασίας ακολουθεί μια επιλεκτική ανάλυση ορισμένων από τα κυριότερα σημεία του συστήματος αυτού.

Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη η οποία υπογράφτηκε στις 17 Φεβρουαρίου 1986 (Λουξεμβούργο) / 28 Φεβρουαρίου 1986 (Χάγη) και τέθηκε σε ισχύ την 1 Ιουλίου 1987, καθορίζει στο Άρθρο ΣΤ (2) ότι η Ένωση σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα, όπως κατοχυρώνονται με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Δικαιωμάτων του

Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950, και όπως προκύπτουν από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών, ως γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου.

Με τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (συνθήκη του Μάαστριχτ –ΣΕΕ) η οποία υπογράφηκε στις 7 Φεβρουαρίου 1992, και τέθηκε σε ισχύ την 1η Νοεμβρίου 1993 εμφανίστηκε για πρώτη φορά στο άρθρο 8 η έννοια της Ευρωπαϊκής Ιθαγένειας :

"Άρθρο 8: 1. Θεσπίζεται ιθαγένεια της Ένωσης. Πολίτης της Ένωσης είναι κάθε πρόσωπο που έχει την υπηκοότητα ενός κράτους μέλους.2. Οι πολίτες της Ένωσης έχουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται από την παρούσα συνθήκη."[22]

Ο καθορισμός της Ευρωπαϊκής ιθαγένειας, δίνει το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών της, το δικαίωμα διπλωματικής και προξενικής προστασίας καθώς και το δικαίωμα αναφοράς στο Ευρωπαϊκό κοινοβούλιο και προσφυγής στον Ευρωπαίο διαμεσολαβητή (ombudsman). Οι πολίτες της Ένωσης αποκτούν, με τον τρόπο αυτό όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τη Συνθήκη, οπότε γίνεται φανερή η σημασία της διάταξης για την άσκηση των πολιτικών δικαιωμάτων των ευρωπαίων πολιτών.

Η (ΣΕΕ) Συνθήκη του Άμστερνταμ η οποία υπεγράφη στις 2 Οκτωβρίου του 1997 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Μαΐου 1999, παρέχει πολλές διατάξεις που αναφέρονται στα ανθρώπινα δικαιώματα δημιουργώντας έτσι ένα νομικό πλαίσιο στην ΕΕ για το θέμα αυτό στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στην Κοινή εξωτερική πολιτική και Πολιτική ασφάλειας (Άρθρο Ι1) και την εξουσιοδοτεί να λάβει μέτρα για την καταπολέμηση κάθε μορφής διάκρισης που έχει σχέση με φύλο, φυλετική, εθνική καταγωγή, θρησκεία, πεποιθήσεις, αναπηρία, γενετήσιο προσανατολισμό κλπ (άρθρο 13). Επιπλέον το άρθρο 6 (πρώην άρθρο ΣΤ της ΣΕΕ) τροποποιείται ως εξής :

"1. Η Ένωση βασίζεται στις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών και του κράτους δικαίου, αρχές οι οποίες είναι κοινές στα κράτη μέλη."[23]

Με τον τρόπο αυτό η Ευρωπαϊκή Ένωση δείχνει ότι βαδίζει στις αρχές της ελευθερίας και της δημοκρατίας, αρχές κοινές και κατοχυρωμένες στα κράτη μέλη της.

[22] Συνθήκη του Μάαστριχτ,1992
[23] Συνθήκη του Άμστερνταμ, 1997

Συμπληρώνοντας το νομικό πλαίσιο για τα δικαιώματα, το άρθρο 63 περιέχει διατάξεις /μέτρα που αφορούν στο άσυλο, στους πρόσφυγες και στη μετανάστευση και το άρθρο 136 διατάξεις που αφορούν τις συνθήκες εργασίας και την κοινωνική προστασία βασισμένο στον Κοινοτικό Χάρτη για τα Δικαιώματα των εργαζομένων.

Με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ (αρθρο 46) το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο το οποίο είναι αρμόδιο για την τήρηση του Δικαίου κατά την ερμηνεία και εφαρμογή των Συνθηκών, ανάγεται πλέον στο αρμόδιο όργανο να επιληφθεί στις περιπτώσεις των παραβιάσεων των αρχών από τα ΚΜ. Με τη Συνθήκη αυτή, ορίζονται και οι διαδικασίες που θα ακολουθούνται από την ΕΕ προς τα κράτη μέλη σε περιπτώσεις παραβίασης των αρχών. (Ρήτρα αναστολής, άρθρο 7, Συνθήκη του Άμστερνταμ).

Η ρήτρα αυτή προβλέπει ότι σε περίπτωση παραβίασης από κράτος μέλος των αρχών επί των οποίων βασίζεται η Ένωση (ελευθερία, δημοκρατία, σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, και κράτος δικαίου), μπορούν να ανασταλούν ορισμένα δικαιώματα του εν λόγω κράτους μέλους (για παράδειγμα, το δικαίωμα ψήφου στο Συμβούλιο). Αντίθετα, οι υποχρεώσεις που βαρύνουν το εν λόγω κράτος θα συνεχίσουν να το δεσμεύουν.

Η συνθήκη της Νίκαιας ολοκλήρωσε τη διαδικασία αυτή με έναν μηχανισμό πρόληψης. Βάσει πρότασης του ενός τρίτου των κρατών μελών, της Επιτροπής ή του Κοινοβουλίου, το Συμβούλιο, αποφασίζοντας με πλειοψηφία τεσσάρων πέμπτων των μελών του, και αφού λάβει τη σύμφωνη γνώμη του Κοινοβουλίου, μπορεί να διαπιστώσει ότι υφίσταται σαφής κίνδυνος παραβίασης των θεμελιωδών δικαιωμάτων από ένα κράτος μέλος και του απευθύνει τις κατάλληλες συστάσεις. Το άρθρο 354 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) προβλέπει τους λεπτομερείς κανόνες ψηφοφορίας στα πλαίσια των κυριότερων ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, όταν ένα κράτος μέλος προτίθεται να εφαρμόσει το άρθρο 7 της ΣΕΕ.

Τέλος με τη Συνθήκη της Λισαβόνας (ΣΛΕΕ) η οποία υπεγράφη στις 13 Δεκεμβρίου 2007 και τέθηκε σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 2009 η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ως στόχο να γίνει ΕΕ πιο δημοκρατική, πιο αποτελεσματική και πιο ικανή να αντιμετωπίζει "με μία φωνή" παγκόσμια προβλήματα, όπως η κλιματική αλλαγή.

Τα βασικά δικαιώματα του Ευρωπαίου πολίτη σύμφωνα με τη ΣΛΕΕ αρθρο17(2) είναι τα ακόλουθα:

"2. Οι πολίτες της Ένωσης έχουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στις Συνθήκες. Έχουν, μεταξύ άλλων:

α) το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος των κρατών μελών,

β) το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθώς και στις δημοτικές εκλογές στο κράτος μέλος κατοικίας τους, υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του εν λόγω κράτους,

γ) το δικαίωμα να απολαύουν στο έδαφος τρίτης χώρας, στην οποία δεν αντιπροσωπεύεται το κράτος μέλος την υπηκοότητα του οποίου έχουν, της διπλωματικής και προξενικής προστασίας κάθε κράτους μέλους, υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν και έναντι των υπηκόων του κράτους αυτού,

δ) το δικαίωμα να αναφέρονται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το δικαίωμα να προσφεύγουν στον Ευρωπαίο Διαμεσολαβητή, καθώς και το δικαίωμα να απευθύνονται στα θεσμικά και στα συμβουλευτικά όργανα της Ένωσης σε μία από τις γλώσσες των Συνθηκών και να λαμβάνουν απάντηση στην ίδια γλώσσα.

Τα δικαιώματα αυτά ασκούνται υπό τους όρους και εντός των ορίων που ορίζονται από τις Συνθήκες και από τα μέτρα που θεσπίζονται για την εφαρμογή τους."[24]

Μία πολύ σημαντική διακήρυξη διότι φανερώνει το σεβασμό που οφείλει να επιδεικνύει η ΕΕ τόσο στην εθνική ταυτότητα των κρατών-μελών όσο και στα θεμελιώδη δικαιώματα όπως αυτά προκύπτουν από τις κοινές συνταγματικές τους παραδόσεις.

[24] Συνθήκη της Λισαβόνας (ΣΛΕΕ) ,2007

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΑΛΛΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΕ

5.1 Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων (ΕΕΠΔ)

Ο Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων (ΕΕΠΔ) είναι μια ανεξάρτητη εποπτική αρχή που εξασφαλίζει ότι τα όργανα και οι οργανισμοί της ΕΕ σέβονται τα δικαιώματα στην ιδιωτική ζωή και την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα όταν επεξεργάζονται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή αναπτύσσουν νέες πολιτικές.

Έχει ιδρυθεί το 2004 και έχει έδρα τις Βρυξέλλες. Ο Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων είναι σήμερα είναι ο Τζοβάνι Μπουταρέλι και Βοηθός ο Βόζκιεχ Βιεβιορόβσκι.

Τα όργανα και οργανισμοί της ΕΕ επεξεργάζονται πολλές φορές τα προσωπικά δεδομένα των πολιτών - σε ηλεκτρονική, γραπτή ή οπτική μορφή - κατά τη διεκπεραίωση των εργασιών τους. Η επεξεργασία περιλαμβάνει τη συλλογή, την καταγραφή, την αποθήκευση, την ανάκτηση, την αποστολή, το κλείδωμα ή τη διαγραφή δεδομένων. Είναι καθήκον του Ευρωπαίου Επόπτη Προστασίας Δεδομένων να τηρεί τους αυστηρούς κανόνες περί προστασίας της ιδιωτικής ζωής οι οποίοι διέπουν τις δραστηριότητες αυτές. Μία από τις βασικές δραστηριότητες του ΕΕΠΔ είναι να εξασφαλίσει ότι τα θεσμικά και άλλα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης σέβονται το θεμελιώδες δικαίωμα προστασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα. Στο τμήμα αυτό περιλαμβάνονται γνωμοδοτήσεις προκαταρκτικού ελέγχου, πληροφορίες για τον τρόπο υποβολής καταγγελιών, αποφάσεις επί καταγγελιών κλπ.

Καθήκοντα του Ευρωπαίου Επόπτη Προστασίας Δεδομένων είναι να :

- Εποπτεύει την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων που πραγματοποιούν οι υπηρεσίες της ΕΕ, ώστε να διασφαλίζει τη συμμόρφωση με τους κανόνες περί προστασίας της ιδιωτικής ζωής
- Συμβουλεύει τα όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ για όλα τα θέματα επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων, των συναφών πολιτικών και της νομοθεσίας

- Διεκπεραιώνει καταγγελίες και διενεργεί έρευνες
- Συνεργάζεται με τις εθνικές αρχές των χωρών της ΕΕ με στόχο τη συνεπή προστασία των δεδομένων
- Παρακολουθεί νέες τεχνολογίες που θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις στην προστασία των δεδομένων.
- Ο Επόπτης και ο Βοηθός επόπτη διορίζονται για 5ετή ανανεώσιμη θητεία. Για την καθημερινή διαχείριση των υποθέσεων, ο ΕΕΠΔ λειτουργεί με 2 κύρια τμήματα:
- Το τμήμα Εποπτείας και Επιβολής, το οποίο αξιολογεί την εφαρμογή των κανόνων προστασίας δεδομένων από τα όργανα και τους οργανισμούς της ΕΕ.
- Το τμήμα Πολιτικής και Διαβούλευσης, το οποίο συμβουλεύει τους νομοθέτες της ΕΕ για θέματα προστασίας δεδομένων που άπτονται τομέων πολιτικής και νέων νομοθετικών προτάσεων.

Τα όργανα και οι οργανισμοί της ΕΕ απαγορεύεται να επεξεργάζονται προσωπικά δεδομένα που αφορούν τα ακόλουθα:

- φυλετική ή εθνοτική καταγωγή
- πολιτικά φρονήματα
- θρησκευτικές ή φιλοσοφικές πεποιθήσεις
- συμμετοχή σε συνδικαλιστικές οργανώσεις

Επίσης δεν μπορούν να επεξεργάζονται δεδομένα για την υγεία ή τον σεξουαλικό προσανατολισμό του ατόμου, εκτός αν αυτά χρειάζονται για λόγους υγειονομικής περίθαλψης όπου η επεξεργασία τέτοιων δεδομένων πρέπει να γίνεται από επαγγελματία του κλάδου της υγείας ή άλλο πρόσωπο που δεσμεύεται από το επαγγελματικό απόρρητο.

Αυτό είναι ξεκάθαρο ότι έχει να κάμει και με την αρχή της προστασίας της διαφορετικότητας που μαζί με κάποιες άλλες κατηγορίες δεδομένων που αφορούν αναπηρίες εθνική καταγωγή πολιτικές πεποιθήσεις συνδέονται άμεσα με τις διακρίσεις σε βάρος ατόμων, ομάδων ατόμων ή οργανισμών.

Κάτι τέτοιο βέβαια πρέπει να ευνοείται και από την εποχή και από το περιβάλλον όπως για παράδειγμα το 2ον Φεστιβάλ ¨Περηφάνιας¨ και η πορεία στη Λευκωσία που διοργάνωσαν τα

άτομα με διαφορετικό σεξουαλικό προσανατολισμό. Κάτι τέτοιο πριν κάποια χρόνια στη Κύπρο θα ήταν εκτός λογικής και αδιανόητο προς συζήτηση και ούτε καν σκέψη θα έπρεπε να γίνεται για κάτι τέτοιο. Τα άτομα που θα τολμούσαν να αποκαλύψουν τις διαφορετικές

τους σεξουαλικές προτιμήσεις ήταν βέβαιο ότι θα γνώριζαν τον απόλυτο κοινωνικό και οικογενειακό εξευτελισμό τόσο οι ίδιοι όσο και οι οικογένειες τους.

Επίσης ως η ένδειξή της ¨υπέρτατης παραφροσύνης¨ που σε άλλες εποχές θα οδηγούσε και σε αφορισμούς από την εκκλησία (όχι βέβαια ότι κάτι τέτοιο δεν θα το ήθελαν οι εκκλησιαστικοί κύκλοι και σήμερα αν το κλίμα στη κοινωνία ήταν πιο πρόσφορο) θα μπορούσε να θεωρηθεί και η πρόσφατη νομοθετική ρύθμιση από την Κυπριακή Βουλή οπού νομιμοποιείται με ¨σύμφωνο συμβίωσης ¨ και η συμβίωση, σε τύπο νόμιμου ζεύγους, με ίσα συζυγικά δικαιώματα μεταξύ των ομοφυλόφιλων ατόμων.

Η ενέργεια αυτή από μόνη της παρ' όλες τις αντιδράσεις που εξακολουθούν να υπάρχουν δείχνει την πρόθεση της Κυπριακής πολιτείας για υιοθέτηση όλων των ευρωπαϊκών οδηγιών που αφορούν ανθρώπινα δικαιώματα και ελευθερίες ανεξάρτητα του χαρακτηρισμού τους.

Αυτό στέλνει ξεκάθαρο μήνυμα ότι σε σχέση με τα ατομικά δικαιώματα οι κοινωνίες σιγά-σιγά αλλάζουν και ακολουθούν τις σύγχρονες τάσεις και δεν πρέπει να είναι τα άτομα που θα διαφοροποιηθούν για να γίνουν αποδεκτά από τον κοινωνικό τους περίγυρο.

Έτσι λοιπόν και με βάση και τα πιο πάνω κάθε άτομο που πιστεύει ότι το δικαίωμα του στην ιδιωτική ζωή έχει παραβιαστεί από όργανο ή οργανισμό της ΕΕ, πρέπει πρώτα να ενημερώσει τα μέλη του προσωπικού της ΕΕ που είναι αρμόδια για την επεξεργασία των δεδομένων του στο όργανο ή τον οργανισμό όπου θεωρεί ότι διαπράχθηκε η παραβίαση. Αν δεν ικανοποιηθεί από το αποτέλεσμα, θα πρέπει να επικοινωνήσει με τον υπεύθυνο προστασίας δεδομένων του οργάνου ή του οργανισμού της ΕΕ που έχει διαπράξει την παραβίαση.

Αν και αυτή η ενέργεια δεν αποδώσει, μπορεί να υποβάλει καταγγελία στον ΕΕΔΠ συμπληρώνοντας ένα έντυπο υποβολής καταγγελίας. Ο Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων θα ερευνήσει την υπόθεση και θα γνωστοποιήσει στον ενδιαφερόμενο κατά πόσο συμφωνεί με την καταγγελία του και, αν ναι, πώς μπορεί να διορθωθεί η κατάσταση.

Τέλος αν το ενδιαφερόμενο άτομο διαφωνεί με την απόφαση του ΕΕΠΔ, μπορεί να παραπέμψει την υπόθεση στο Δικαστήριο της ΕΕ.[25]

[25] http://europa.eu/about-eu/institutions-bodies/edps/index_el.htm

5.2 Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΟΘΔ/FRA)

Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA) συστάθηκε στη Βιέννη με βάση τον κανονισμό του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 168/2007 της 15ης Φεβρουαρίου 2007.

Ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών αποτελεί αξία την οποία συμμερίζονται όλες οι χώρες της ΕΕ. Το άρθρο 6 της Συνθήκης για την ίδρυση της ΕΕ ορίζει ότι: *"Η Ένωση σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα όπως κατοχυρώνονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950, και όπως προκύπτουν από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών, ως γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου"*[26].

Στόχος του οργανισμού αυτού είναι να παρέχει στα θεσμικά όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας, καθώς και στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) βοήθεια και εμπειρογνωμοσύνη στον τομέα των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας και παράλληλα υποστήριξη για τη λήψη μέτρων και την κατάρτιση κατάλληλων σχεδίων δράσης. Ο οργανισμός έχει σκοπό να συμβάλει στον απόλυτο σεβασμό των εν λόγω δικαιωμάτων από τα θεσμικά όργανα, τους οργανισμούς και τα κράτη μέλη.

Ο οργανισμός συλλέγει δεδομένα σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα στους τομείς αρμοδιότητας της Κοινότητας που απαριθμούνται στο πολυετές πρόγραμμα-πλαίσιό της. Επιπλέον, ο οργανισμός είναι ανοιχτός στη συμμετοχή υποψηφίων χωρών. Το Συμβούλιο μπορεί επίσης να αποφασίσει να προσκαλέσει χώρες που έχουν συνάψει συμφωνία σταθεροποίησης και σύνδεσης με την ΕΕ να συμμετάσχουν στις εργασίες του οργανισμού. Έτσι, διευκολύνεται η σταδιακή ευθυγράμμιση της νομοθεσίας των χωρών αυτών με το κοινοτικό δίκαιο και να υποστηρίζονται οι προσπάθειές τους προς την κατεύθυνση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Το πολυετές πρόγραμμα-πλαίσιο πενταετούς διάρκειας καθορίζει τους θεματικούς τομείς στους οποίους επικεντρώνεται η δράση του οργανισμού. Οι τομείς αυτοί πρέπει να

[26] Συνθήκη του Μάαστριχτ, 1992

περιλαμβάνουν την καταπολέμηση του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και τις συναφείς μορφές μισαλλοδοξίας.

Τα καθήκοντα του οργανισμού πρέπει να εκτελούνται στο πλαίσιο θεματικών τομέων Περιλαμβάνουν:

• τη συλλογή, την ανάλυση, τη διάδοση και την αξιολόγηση, με απόλυτη ανεξαρτησία, κατάλληλων, αντικειμενικών αξιόπιστων και συγκρίσιμων στοιχείων και δεδομένων σχετικά με τον συγκεκριμένο αντίκτυπο που έχουν στα θεμελιώδη δικαιώματα τα μέτρα που λαμβάνει η ΕΕ, καθώς και με τις ορθές πρακτικές στον τομέα του σεβασμού και της προαγωγής των θεμελιωδών δικαιωμάτων;
• την εκπόνηση, σε συνεργασία με την Επιτροπή και τα κράτη μέλη, προτύπων για τη βελτίωση της συγκρισιμότητας, της αντικειμενικότητας και της αξιοπιστίας των δεδομένων σε ευρωπαϊκών επίπεδο;
• την πραγματοποίηση επιστημονικών ερευνών και μελετών, προπαρασκευαστικών μελετών και μελετών σκοπιμότητας;
• τη σύνταξη και τη δημοσίευση συμπερασμάτων και γνωμών σχετικά με συγκεκριμένα θέματα, και σχετικά με την εξέλιξη των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο πλαίσιο της υλοποίησης των πολιτικών, με αποδέκτες τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα και τα κράτη μέλη, όταν κάνουν χρήση της κοινοτικής νομοθεσίας;
• τη δημοσίευση ετήσιας έκθεσης σχετικά με θέματα που αφορούν τα θεμελιώδη δικαιώματα που απορρέουν από τους τομείς δράσης του οργανισμού;
• τη δημοσίευση θεματικών εκθέσεων με βάση τις αναλύσεις του οργανισμού;
• τη δημοσίευση ετήσιας έκθεσης δραστηριοτήτων;
• τη χάραξη επικοινωνιακής στρατηγικής και ενθάρρυνση του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών για την ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα.

Ο οργανισμός συντονίζει τη δράση του και θέτει σε εφαρμογή ένα δίκτυο συνεργασίας με την κοινωνία των πολιτών («πλατφόρμα θεμελιωδών δικαιωμάτων») στο οποίο συμμετέχουν οι διάφοροι παράγοντες που δραστηριοποιούνται στον τομέα των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Σκοπός του δικτύου είναι η ανταλλαγή πληροφοριών, η αμοιβαία διάθεση γνώσεων και η εξασφάλιση της συνεργασίας μεταξύ του οργανισμού και των συμμετεχόντων.

Ο οργανισμός συνάπτει επίσης στενές θεσμικές σχέσεις σε διεθνές, ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, κυρίως με το Συμβούλιο της Ευρώπης, τον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη

Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΟΣΑ), τους αρμόδιους κοινοτικούς οργανισμούς καθώς και τις κυβερνητικές οργανώσεις και τα δημόσια όργανα, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών οργανισμών για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Στόχος είναι η συνεργασία και η αποφυγή της επικάλυψης έργου.

Τα όργανα του οργανισμού έχουν την εξής διάρθρωση:

• το διοικητικό συμβούλιο (όργανο σχεδιασμού και παρακολούθησης) περιλαμβάνει ένα ανεξάρτητο πρόσωπο που ορίζεται από κάθε κράτος μέλος, ένα ανεξάρτητο πρόσωπο που ορίζεται από το Συμβούλιο της Ευρώπης και δύο εκπροσώπους της Επιτροπής. Η θητεία των μελών του διοικητικού συμβουλίου είναι πενταετής και μη ανανεώσιμη. Το διοικητικό συμβούλιο εγκρίνει το ετήσιο πρόγραμμα εργασίας, την ετήσια έκθεση δραστηριοτήτων και, εάν χρειαστεί, ανακαλεί το διορισμό του διευθυντή. Εγκρίνει το σχέδιο προϋπολογισμού και τον ετήσιο οριστικό προϋπολογισμό του οργανισμού;
• το εκτελεστικό γραφείο αποτελείται από τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρο του διοικητικού συμβουλίου, δύο άλλα μέλη του διοικητικού συμβουλίου που έχουν εκλεγεί από το διοικητικό συμβούλιο και έναν από τους αντιπροσώπους της Επιτροπής στο διοικητικό συμβούλιο. Το πρόσωπο που διορίζεται από το Συμβούλιο της Ευρώπης στο διοικητικό συμβούλιο μπορεί να συμμετέχει στις συνεδριάσεις του εκτελεστικού γραφείου. Καθήκον του εκτελεστικού γραφείου είναι να επικουρεί το διοικητικό συμβούλιο;
• η επιστημονική επιτροπή απαρτίζεται από έντεκα ανεξάρτητες προσωπικότητες οι οποίες έχουν ιδιαίτερα προσόντα στον τομέα των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Τα μέλη της επιστημονικής επιτροπής διορίζονται από το διοικητικό συμβούλιο του οργανισμού κατόπιν επιλογής και διαβούλευσης με την αρμόδια επιτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η θητεία των μελών της είναι πενταετής και μη ανανεώσιμη. Η επιστημονική επιτροπή διασφαλίζει την επιστημονική ποιότητα των εργασιών του οργανισμού.

Το πεδίο δραστηριοτήτων του οργανισμού είναι τα όργανα της ΕΕ και οι 28 χώρες μέλη της. Επιπλέον, μπορούν να συμμετέχουν στις εργασίες του οργανισμού ως παρατηρητές οι υποψήφιες χώρες (Τουρκία, Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας), μετά από σχετική απόφαση του αρμόδιου Συμβουλίου Σύνδεσης στην οποία καθορίζεται η φύση, το περιεχόμενο και ο τρόπος συμμετοχής τους. Το Συμβούλιο μπορεί επίσης να καλέσει να συμμετάσχουν στον οργανισμό χώρες που έχουν συνάψει Συμφωνία Σταθεροποίησης και Σύνδεσης με την ΕΕ.

Ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων δημιουργήθηκε με βάση το πρώην Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Φαινομένων Ρατσισμού και Ξενοφοβίας (EUMC), το οποίο είχε συσταθεί δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1035/97 της 2ας Ιουνίου 1997 του Συμβουλίου (ΕΕ L 151, 10.6.1997).

Στο διάστημα από το 1997 μέχρι τον Φεβρουάριο του 2007 το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο παρείχε στην Κοινότητα και στα κράτη μέλη αντικειμενικές, αξιόπιστες και συγκρίσιμες πληροφορίες και στοιχεία σχετικά με τον ρατσισμό, την ξενοφοβία και τον αντισημιτισμό στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο στόχος του ήταν να βοηθήσει την ΕΕ και τα κράτη μέλη της στη λήψη μέτρων ή την κατάρτιση σχεδίων δράσης για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας. Το παρατηρητήριο πραγματοποίησε μελέτες για την έκταση και εξέλιξη των φαινομένων του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, καθώς και αναλύσεις για τις αιτίες και τις επιπτώσεις τους, με τη βοήθεια κυρίως του Ευρωπαϊκού Δικτύου Πληροφοριών για τον Ρατσισμό και την Ξενοφοβία (RAXEN), το οποίο συγκεντρώνει πληροφορίες σε εθνικό επίπεδο. Επίσης, ανέπτυξε στρατηγικές για την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας, ενώ συγχρόνως επεσήμανε και υπέδειξε παραδείγματα ορθής πρακτικής για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών.[27]

5.3 EUROPOL: Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία

Το Συμβούλιο έχει ιδρύσει την Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία (Ευρωπόλ) με στόχο να βελτιώσει την αστυνομική συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, της παράνομης διακίνησης και άλλων σοβαρών μορφών διεθνούς οργανωμένης εγκληματικότητας. Τα κράτη μέλη δημιουργούν εθνικές μονάδες που αποτελούν τον σύνδεσμο μεταξύ της Ευρωπόλ και των αρμοδίων εθνικών υπηρεσιών για την καταπολέμηση του εγκλήματος. Η Ευρωπόλ έχει έδρα την Χάγη (Κάτω Χώρες), και ίδια νομική προσωπικότητα. Έχει ως αποστολή να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα και τη συνεργασία των αρμοδίων υπηρεσιών των κρατών μελών για την αποτελεσματική πρόληψη και καταπολέμηση του διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος.

Η Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία (Ευρωπόλ) δεν έχει εκτελεστικά καθήκοντα όπως οι αστυνομικές υπηρεσίες των κρατών μελών. Δεν μπορεί να προβεί σε έλεγχο ταυτότητας των προσώπων ούτε σε κατ' οίκον έρευνες. Η Ευρωπόλ είναι επιφορτισμένη να διευκολύνει τις ανταλλαγές και την ανάλυση πληροφοριών και τον συντονισμό των ενεργειών μεταξύ των κρατών μελών.

[27] http://europa.eu/about-eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/policy_agencies/fra/index_el.htm

- διευκολύνει την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών
- συγκεντρώνει και αναλύει πληροφορίες
- κοινοποιεί άμεσα στις αρμόδιες υπηρεσίες των κρατών μελών, μέσω των εθνικών μονάδων, πληροφορίες που τις αφορούν και πληροφορίες σχετικά με τις σχέσεις που διαπιστώθηκαν μεταξύ των εγκληματικών πράξεων
- διευκολύνει τις έρευνες στα κράτη μέλη
- διαχειρίζεται τις συλλογές ηλεκτρονικών πληροφοριών
- επικουρεί τα κράτη μέλη όσον αφορά την κατάρτιση των αρμοδίων αρχών
- διευκολύνει την τεχνική στήριξη μεταξύ των κρατών μελών
- αποτελεί σημείο επαφής όσον αφορά την καταστολή της παραχάραξης του ευρώ

Η Ευρωπόλ ενεργεί όταν ένα ή δύο κράτη μέλη θίγονται από σοβαρή μορφή διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος. Τούτο περιλαμβάνει όλο και περισσότερους τομείς, όπως:

- την πρόληψη και καταπολέμηση της τρομοκρατίας
- την παράνομη διακίνηση ναρκωτικών
- την παράνομη διακίνηση ανθρωπίνων όντων
- τα κυκλώματα λαθρομετανάστευσης
- την παράνομη διακίνηση ραδιενεργού και πυρηνικού υλικού
- την παράνομη διακίνηση κλαπέντων οχημάτων
- την καταπολέμηση της παραχάραξης και παραποίησης μέσων πληρωμής
- το ξέπλυμα χρήματος (πλην περιπτώσεων ήσσονος σοβαρότητας)

Η αρμοδιότητα της Ευρωπόλ περιλαμβάνει αξιόποινες πράξεις που έχουν σχέση με μορφές εγκληματικότητας όπως οι ανωτέρω. Κάθε κράτος μέλος δημιουργεί ή διορίζει μια εθνική μονάδα Ευρωπόλ (ΕΜΕ). Η μονάδα αυτή είναι το μόνο όργανο σύνδεσης μεταξύ της Ευρωπόλ και των αρμοδίων εθνικών υπηρεσιών. Αποστέλλει στην Ευρωπόλ τουλάχιστον έναν αξιωματικό-σύνδεσμο, ο οποίος αναλαμβάνει να εκπροσωπήσει τα συμφέροντά της στο πλαίσιο της Ευρωπόλ. Οι προϊστάμενοι των εθνικών διοικητικών μονάδων συνεδριάζουν κατά περιοδικά χρονικά διαστήματα. Η εθνική μονάδα ασχολείται μεταξύ άλλων με:

- την παροχή στην Ευρωπόλ των αναγκαίων πληροφοριών και στοιχείων για να εκπληρώσει την αποστολή της, και ιδίως να εξασφαλίσει την τροφοδότηση του συστήματος πληροφοριών της Ευρωπόλ
- να απαντήσει και απευθύνει αιτήσεις πληροφοριών στην Ευρωπόλ
- να διαδώσει στις αρμόδιες υπηρεσίες τις πληροφορίες που παρέχει η Ευρωπόλ

Η Ευρωπόλ για να εκπληρώσει τα καθήκοντά της διαχειρίζεται ένα ηλεκτρονικό σύστημα συγκέντρωσης πληροφοριών. Το σύστημα αυτό δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να συνδεθεί με άλλα συστήματα αυτόματης επεξεργασίας πλην εκείνων των εθνικών μονάδων. Οι εθνικές μονάδες είναι αρμόδιες για την ασφάλεια των εγκαταστάσεων επεξεργασίας δεδομένων και για τη διεξαγωγή ελέγχων όσον αφορά τη διατήρηση και την απάλειψη δελτίων. Το σύστημα αποτελείται από τρία στοιχεία: το ηλεκτρονικό σύστημα πληροφοριών, τα αρχεία ανάλυσης και το σύστημα καταλογογράφησης. Το ηλεκτρονικό σύστημα πληροφοριών μπορεί μόνο να χρησιμοποιηθεί για την αποθήκευση, τροποποίηση και χρήση των δεδομένων που απαιτούνται για την εκπλήρωση των καθηκόντων της Ευρωπόλ. Τα δεδομένα σχετικά με συναφείς αξιόποινες πράξεις δεν εμφανίζονται στο σύστημα. Τα δεδομένα αφορούν άτομα για τα οποία υπάρχουν υπόνοιες ότι έχουν διαπράξει ή έχουν καταδικαστεί για αξιόποινη πράξη βάσει του εθνικού δικαίου κράτους μέλους ή έχουν συμμετάσχει σε αξιόποινη πράξη που υπάγεται στην αρμοδιότητα της Ευρωπόλ. Το σύστημα αφορά επίσης τα δεδομένα σχετικά με άτομα για τα οποία υπάρχουν υπόνοιες ότι σχεδιάζουν να διαπράξουν αξιόποινη πράξη που υπάγεται στην αρμοδιότητα της Ευρωπόλ. Τα προσωπικά δεδομένα μπορούν μόνο να περιλαμβάνουν τις ακόλουθες ενδείξεις.

- Το ονοματεπώνυμο, και, κατά περίπτωση, το ψευδώνυμο
- την ημερομηνία και τον τόπο γέννησης
- την ιθαγένεια
- το φύλο
- άλλα στοιχεία που να επιτρέπουν τον καθορισμό της ταυτότητας όπως ιδιαίτερα αντικειμενικά και αμετάβλητα φυσικά χαρακτηριστικά

Εξάλλου στο σύστημα πληροφοριών περιλαμβάνονται τα ακόλουθα στοιχεία:

- οι αξιόποινες πράξεις, τα προσαπτόμενα γεγονότα, καθώς και οι ημερομηνίες και οι τόποι
- τα μέσα που χρησιμοποιήθηκαν ή μπορεί να χρησιμοποιηθούν
- οι υπηρεσίες που διενεργούν την εξέταση και ο αριθμός φακέλου τους
- η υποψία συμμετοχής σε εγκληματική οργάνωση
- οι καταδίκες, στο μέτρο που αφορούν αξιόποινες πράξεις που υπάγονται στην αρμοδιότητα της Ευρωπόλ
- η μνεία της Ευρωπόλ ή της εθνικής μονάδας που εισήγαγε τα δεδομένα

Στο σύστημα πληροφοριών έχουν πρόσβαση οι εθνικές μονάδες, οι υπάλληλοι σύνδεσης, ο διευθυντής και οι αναπληρωτές διευθυντές, καθώς και οι δεόντως εξουσιοδοτημένοι υπάλληλοι της Ευρωπόλ. Οι αρμόδιες υπηρεσίες που ορίζουν τα κράτη μέλη έχουν

περιορισμένη πρόσβαση στο σύστημα αυτό πληροφοριών. Μόνο μέσω των εθνικών μονάδων μπορούν να λάβουν περαιτέρω πληροφορίες. Μόνο η μονάδα που έχει εισαγάγει τα δεδομένα εξουσιοδοτείται να τα τροποποιήσει, διορθώσει ή εξαλείψει. Η Ευρωπόλ μπορεί να αποθηκεύει, τροποποιήσει και χρησιμοποιήσει δεδομένα σχετικά με αξιόποινες πράξεις που υπάγονται στην αρμοδιότητά της σε άλλα αρχεία **(**αρχεία ανάλυσης**),** συμπεριλαμβανομένων και των δεδομένων σχετικά με συναφείς αξιόποινες πράξεις. Τα αρχεία, που προορίζονται για ανάλυση προς στήριξη έρευνας σε ποινικές υποθέσεις, αφορούν τα ακόλουθα θέματα.

- άτομα για τα οποία υπάρχουν υπόνοιες ότι έχουν διαπράξει αξιόποινη πράξη ή έχουν καταδικαστεί για αξιόποινη πράξη σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο κράτους μέλους ή έχουν συμμετάσχει σε αξιόποινη πράξη που υπάγεται στην αρμοδιότητα της Ευρωπόλ.
- άτομα για τα οποία, βάσει του εθνικού δικαίου κράτους μέλους, υπάρχουν υπόνοιες ότι σχεδιάζουν να διαπράξουν αξιόποινες πράξεις που υπάγονται στην αρμοδιότητα της Ευρωπόλ.
- ενδεχόμενους μάρτυρες με την ευκαιρία ερευνών σχετικά με αξιόποινες πράξεις ή ποινικών διώξεων
- θύματα συγκεκριμένης αξιόποινης πράξης ή δυνάμει θύματα
- άτομα που χρησιμεύουν ως σύνδεσμοι επαφής ή συνοδοί
- άτομα που μπορεί να παράσχουν πληροφορίες για τις σχετικές αξιόποινες πράξεις

Όλα τα ηλεκτρονικά αρχεία ανάλυσης δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να αναφέρουν μεταξύ άλλων:

- το αντικείμενο και την ονομασία του δελτίου
- το είδος δεδομένων που πρέπει να αποθηκευτούν
- τις προθεσμίες εξακρίβωσης των δεδομένων και τη διάρκεια αποθήκευσης, κ.λπ

Κάθε σχέδιο ανάλυσης συνεπάγεται τη σύσταση μιας ομάδας ανάλυσης, που αποτελείται από αναλυτές και από άλλους υπαλλήλους της Ευρωπόλ καθώς και αξιωματικούς-συνδέσμους ή/και εμπειρογνώμονες των κρατών μελών. Μόνο οι αναλυτές είναι εξουσιοδοτημένοι να εισάγουν δεδομένα στο δελτίο εργασίας, όλοι όμως οι συμμετέχοντες μπορούν να αναζητήσουν τα δεδομένα αυτά. Η συγκέντρωση, η αποθήκευση και η επεξεργασία δεδομένων πραγματοποιείται με την αυστηρή τήρηση της προστασίας των ατόμων όσον αφορά την αυτόματη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Τα δεδομένα δεν μπορεί να αποθηκευθούν σε δελτίο για περισσότερο από τρία χρόνια. Ωστόσο, η Ευρωπόλ επανεξετάζει ετησίως την ανάγκη να συνεχίσουν να διατηρούνται τα δεδομένα σε συνάρτηση με τη σκοπιμότητα του δελτίου. Ο διευθυντής της Ευρωπόλ μπορεί, κατά περίπτωση, να αποφασίσει τη διατήρηση των δεδομένων για μία νέα τριετή περίοδο. Η Ευρωπόλ συγκροτεί ένα σύστημα καταλογογράφησης των δεδομένων που είναι αποθηκευμένα στα αρχεία ανάλυσης. Ο διευθυντής, οι αναπληρωτές διευθυντές, οι δεόντως εξουσιοδοτημένοι υπάλληλοι της Ευρωπόλ και οι υπάλληλοι σύνδεσης έχουν δικαίωμα να συμβουλεύονται το σύστημα καταλογογράφησης.

Η Ευρωπόλ ανακοινώνει στις εθνικές μονάδες καθώς και στους αξιωματικούς-συνδέσμους κατόπιν αιτήσεώς τους τις πληροφορίες που αφορούν το κράτος μέλος τους. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν στο εσωτερικό τους δίκαιο ένα επίπεδο προστασίας των δεδομένων τουλάχιστον αντίστοιχο με τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης της 28ης Ιανουαρίου 1981. Το κράτος μέλος είναι αρμόδιο για το θεμιτό περιεχόμενο, την ακρίβεια, την ενημερότητα και τον έλεγχο της προθεσμίας διατήρησης των δεδομένων που έχει διαβιβάσει στην Ευρωπόλ. Η αρμοδιότητα βαρύνει την Ευρωπόλ για τα δεδομένα που της έχουν διαβιβασθεί από τρίτους ή προκύπτουν από εργασίες ανάλυσης που έχει διεξαγάγει. Κάθε άτομο που επιθυμεί να έχει πρόσβαση στα στοιχεία που το αφορούν και τα οποία είναι αποθηκευμένα στην Ευρωπόλ, μπορεί να υποβάλει δωρεάν αίτηση στο κράτος μέλος της επιλογής του στην αρμόδια εθνική αρχή. Η αρχή αυτή απευθύνεται στην Ευρωπόλ και ενημερώνει τον αιτούντα ότι αυτή θα του απαντήσει απευθείας. Η αίτηση πρέπει να εξεταστεί εξολοκλήρου από την Ευρωπόλ εντός προθεσμίας τριών μηνών από τη λήψη της αίτησης από μέρους της εθνικής αρχής. Το δικαίωμα κάθε ατόμου να έχει πρόσβαση στα δεδομένα ή να προβεί στην εξακρίβωσή τους ασκείται μέσω της τήρησης του δικαιώματος του κράτους μέλους όπου υποβλήθηκε η αίτηση. Μπορεί να προβληθεί άρνηση κοινοποίησης των δεδομένων εφόσον αυτό είναι αναγκαίο ώστε:

- η Ευρωπόλ να μπορεί να εκπληρώσει δεόντως τα καθήκοντά της·
- να προστατευθεί η ασφάλεια και η δημόσια τάξη των κρατών μελών
- να καταπολεμηθούν τα ποινικά αδικήματα
- να προστατευθούν τα δικαιώματα και οι ελευθερίες τρίτων

Κάθε άτομο δικαιούται να ζητήσει από την Ευρωπόλ να διορθώσει ή να εξαλείψει εσφαλμένα δεδομένα που το αφορούν. Όταν δεδομένα εσφαλμένα ή αντίθετα με την παρούσα σύμβαση έχουν εισαχθεί άμεσα από τα κράτη μέλη, πρέπει αυτά να τα εξαλείψουν σε συνεργασία με την Ευρωπόλ. Η Ευρωπόλ πληροφορεί τον αιτούντα ότι προέβη στη

διόρθωση ή την εξάλειψη δεδομένων που τον αφορούν. Εάν ο αιτών δεν είναι ικανοποιημένος από την απάντηση της Ευρωπόλ ή δεν έχει λάβει απάντηση εντός προθεσμίας τριών μηνών, μπορεί να αποταθεί στην κοινή αρχή ελέγχου. Η ανεξάρτητη αυτή κοινή αρχή ελέγχου έχει αναλάβει να επιτηρεί τη δραστηριότητα της Ευρωπόλ, ώστε να διασφαλίζεται ότι η αποθήκευση, η επεξεργασία και η χρησιμοποίηση των δεδομένων που διαθέτουν οι υπηρεσίες της Ευρωπόλ δεν θίγει τα δικαιώματα των ατόμων. Παράλληλα με την κοινή αρχή ελέγχου, κάθε κράτος μέλος ορίζει μια εθνική αρχή ελέγχου η οποία αναλαμβάνει -κατά την εφαρμογή του εθνικού δικαίου- να ελέγχει κατά πόσον η εισαγωγή, η αναζήτηση πληροφοριών, καθώς και η διαβίβαση στην Ευρωπόλ δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από το εν λόγω κράτος μέλος είναι θεμιτές. Διασφαλίζει ότι τα δικαιώματα των ατόμων δεν θίγονται. Κάθε άτομο έχει δικαίωμα να ζητήσει από την εθνική αυτή αρχή να βεβαιωθεί ότι η εισαγωγή και διαβίβαση στοιχείων που το αφορούν, καθώς και η αναζήτηση δεδομένων είναι θεμιτές. Το δικαίωμα διέπεται από το εθνικό δίκαιο του κράτους μέλους στο οποίο ανήκει η αρχή ελέγχου όπου απευθύνεται η αίτηση.

5.4 Συμφωνία Schengen

Στο πλαίσιο της συμφωνίας καταργούνται οι έλεγχοι στα εσωτερικά σύνορα των κρατών μελών Schengen, θεσπίζονται κοινοί κανόνες σχετικά με τον έλεγχο στα εξωτερικά σύνορα, προβλέπεται κοινή πολιτική θεώρησης διαβατηρίων και εισάγονται συνοδευτικά μέτρα που καθιστούν δυνατή την άρση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα (στον τομέα της αστυνομικής, δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις).

Οι κανόνες αυτοί έχουν συνεπώς, άμεσες συνέπειες στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας προσώπων:

- Κατάργηση των συνοριακών ελέγχων στα κοινά εσωτερικά σύνορα
- Κοινή σειρά κανόνων που εφαρμόζονται σε άτομα που διασχίζουν τα εξωτερικά σύνορα των κρατών μελών που ανήκουν στη ζώνη της συμφωνίας Schengen
- Διαχωρισμός στους αεροσταθμούς και, θαλάσσιους λιμένες των ανθρώπων που ταξιδεύουν εντός της ζώνης Schengen από αυτούς που προέρχονται από χώρες εκτός της ζώνης.
- Εναρμόνιση τω κανόνων σχετικά με τους όρους εισόδου και θεώρησης για σύντομες διαμονές.

Ο πιο σημαντικός αντίκτυπος της συμφωνίας Schengen στα άτομα είναι ότι δεν χρειάζεται πλέον να δείξουν τα διαβατήρια τους όταν διασχίζουν τα σύνορα ανάμεσα στα κράτη μέλη. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι τα ταξίδια εντός της ζώνης Schengen είναι το ίδιο με τα ταξίδια

εντός ενός κράτους μέλους όσον αφορά την παρουσίαση ταξιδιωτικού εγγράφου ή τεκμηρίου ταυτότητας. Η νομοθεσία κάθε κράτους μέλους εφαρμόζεται.[28]

6. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΕΚΤΟΣ ΕΕ

Ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, καθώς και των αρχών της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας και του κράτους δικαίου, αποτελούν τις κοινές αξίες όλων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι ίδιες αυτές αρχές καθορίζουν και τη δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκτός των συνόρων της. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού η ΕΕ προωθεί διάφορα προγράμματα και σχέδια δράσης σε συνεργασία με άλλα κράτη.

6.1 Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σε σχέση με την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων είναι πολύ σημαντικός αφού σύμφωνα με τα άρθρα 207 και 218 της ΣΕΕ, για τη θέση σε ισχύ των περισσότερων διεθνών συμφωνιών απαιτείται η συγκατάθεση του Κοινοβουλίου. Το 2011, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπλόκαρε το πρωτόκολλο για την κλωστοϋφαντουργία στη συμφωνία εταιρικής σχέσης και συνεργασίας μεταξύ ΕΕ και Ουζμπεκιστάν, λόγω θεμάτων που αφορούσαν παιδική εργασία.

Τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου συμβάλλουν στην ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τα ψηφίσματα μπορούν να αποτελούν ένα μέρος της νομοθετικής διαδικασίας, το αποτέλεσμα εκθέσεων πρωτοβουλίας των κοινοβουλευτικών επιτροπών ή το αποτέλεσμα της συζήτησης κατεπείγοντος που συνήθως λαμβάνει χώρα το απόγευμα της Πέμπτης σε κάθε σύνοδο ολομέλειας στο Στρασβούργο προκειμένου να επισημανθούν κατάφωρες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανά τον κόσμο (άρθρο 122 του Κανονισμού του ΕΚ).

Η Υποεπιτροπή της Επιτροπής Εξωτερικών Υποθέσεων για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα διοργανώνει ακροάσεις σχετικά με ένα ευρύ φάσμα θεμάτων σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, με τη συμμετοχή των ενδιαφερομένων μερών, προκειμένου να παράσχει στοιχεία για ψηφίσματα. Η Υποεπιτροπή ασχολείται επίσης με την καθημερινή διεκπεραίωση των φακέλων σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα ενώ οι αντιπροσωπείες της επισκέπτονται τακτικά τις αντίστοιχες χώρες. Άλλες επιτροπές που ασχολούνται με θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις εξωτερικές σχέσεις της ΕΕ είναι η Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων (AFET), η Επιτροπή Διεθνούς Εμπορίου (INTA), η Επιτροπή

[28] http://www.mfa.gr/missionsabroad/japan/visas/theoreseis-schengen.html

Ανάπτυξης (DEVE) και η Επιτροπή Δικαιωμάτων των Γυναικών και Ισότητας των Φύλων (FEMM).

Τα ανθρώπινα δικαιώματα αποτελούν βασικό στοιχείο των συναντήσεων με κοινοβούλια χωρών που δεν ανήκουν στην ΕΕ και στις περιφερειακές κοινοβουλευτικές συνελεύσεις. Για να εξασφαλιστεί η συνέπεια και η αξιοπιστία των δραστηριοτήτων του Κοινοβουλίου, εγκρίθηκαν το 2011 οι «Κατευθυντήριες γραμμές για τις διακοινοβουλευτικές αντιπροσωπείες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την προώθηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και της δημοκρατίας κατά τις επισκέψεις τους σε τρίτες χώρες».

Χάρη στις δημοσιονομικές εξουσίες του (σύμφωνα με το άρθρο 14 της ΣΕΕ και το άρθρο 310 παράγραφος 1 της ΣΛΕΕ), το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει λόγο σχετικά με την κατανομή των κονδυλίων για την ΕΜΔΔΑ και άλλων χρηματοδοτικών μέσων που χρησιμοποιούνται για την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το Κοινοβούλιο εγκρίνει επίσης τον προϋπολογισμό, εξασφαλίζοντας πλήρη λογοδοσία.

Κάθε χρόνο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο απονέμει το Βραβείο Ζαχάρωφ για την Ελευθερία της Σκέψης σε αγωνιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανά τον κόσμο. Μεταξύ των βραβευθέντων περιλαμβάνονται ο Νέλσον Μαντέλα και οι Aung San Suu Kyi και Malala Yousafzai. Το 2014 το βραβείο απονεμήθηκε στον Denis Mukwege, έναν γυναικολόγο από τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό που περιέθαλψε θύματα βιασμών. Το Κοινοβούλιο δημιούργησε επίσης το Δίκτυο Βραβείου Ζαχάρωφ για να στηρίξει τους βραβευμένους με το Βραβείο Ζαχάρωφ, για την ανάπτυξη επαφών μεταξύ τους και για την ενθάρρυνση κοινών δραστηριοτήτων.

6.2 Τα Δικαιώματα των παιδιών

Η διεθνής νομοθεσία στον τομέα περιλαμβάνει τη σύμβαση σχετικά με τα δικαιώματα των παιδιών (ΣΔΠ), η οποία έχει κυρωθεί από όλες σχεδόν τις χώρες του κόσμου αλλά δυστυχώς δεν εφαρμόζεται παντού. Ιδίως, το Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη σύμβαση αυτή, σχετικά με τη συμμετοχή των παιδιών στις ένοπλες συγκρούσεις έχει ως στόχο την αντιμετώπιση καταστάσεων κατά τις οποίες τα παιδιά πλήττονται από τις ένοπλες συγκρούσεις.

Προκειμένου να προωθήσει και να προστατεύσει τα παιδιά που πλήττονται από τις ένοπλες συγκρούσεις, η ΕΕ χρησιμοποιεί ποικιλία μέσων στις σχέσεις της με τρίτες χώρες:

• πολιτικό διάλογο, ο οποίος περιλαμβάνει το θέμα των δικαιωμάτων του παιδιού κατά τις περιόδους προ, κατά και μετά τις συγκρούσεις·

- διαβήματα και δημόσιες δηλώσεις που ενθαρρύνουν τις τρίτες χώρες να λάβουν αποτελεσματικά μέτρα για την προστασία των παιδιών από τις συνέπειες των ένοπλων συγκρούσεων, για τον τερματισμό της χρήσης των παιδιών σε ένοπλες δυνάμεις και ομάδες, και για τον τερματισμό της ατιμωρησίας·
- πολυμερή συνεργασία, η οποία περιλαμβάνει χρηματοδότηση σχεδίων που αφορούν τα παιδιά και τις ένοπλες συγκρούσεις, και ανθρωπιστική βοήθεια·
- επιχειρήσεις διαχείρισης κρίσεων, όπου, κατά τη διαδικασία προγραμματισμού, δίνεται ιδιαίτερη σημασία στην προστασία των παιδιών·
- κατάρτιση για την προστασία του παιδιού.

Ο Ειδικός Αντιπρόσωπος του Γενικού Γραμματέα Ηνωμένων Εθνών για τα παιδιά και τις ένοπλες συγκρούσεις και η ομάδα εργασίας του Συμβουλίου Ασφαλείας αποτελούν άλλους ιδιαιτέρως σημαντικούς μηχανισμούς στον τομέα. Σε συνεργασία με τις χώρες της, η ΕΕ έχει ως στόχο να λάβει υπόψη και να συντονίσει, στο μέτρο του δυνατού, τις δράσεις της με τους μηχανισμούς αυτούς με σκοπό να μεγιστοποιήσει τον αντίκτυπό τους.

Τα παιδιά και οι έφηβοι αντιπροσωπεύουν το ένα τρίτο του παγκοσμίου πληθυσμού και πάνω από το ήμισυ του πληθυσμού στις περισσότερες αναπτυσσόμενες χώρες. Το να επενδύουμε στα παιδιά και στους νέους σήμερα σημαίνει ότι επενδύουμε στο μέλλον. Η βελτίωση της κατάστασης των παιδιών καθιστά πράγματι δυνατή την πρόληψη της αποδυνάμωσης των κρατών και διασφαλίζει τη βιώσιμη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη καθώς και σταθερότητα και ασφάλεια των ανθρώπων σε εθνικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο.

Τα παιδιά είναι ευάλωτα και για τον λόγο αυτό πρέπει να καταλάβουν κεντρική θέση στις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) στους τομείς της ανάπτυξης, της ανθρωπιστικής βοήθειας και των εξωτερικών σχέσεων.

Οι προκλήσεις που συνδέονται με αυτή τη μερίδα πληθυσμού περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την υγεία, την εκπαίδευση και κατάρτιση, την κοινωνική ένταξη, την καταπολέμηση εγκλημάτων όπως η εμπορία ανθρώπων, η σεξουαλική εκμετάλλευση, αλλά και η πάταξη της παιδικής εργασίας και της στράτευσης παιδιών σε ένοπλες ομάδες. Ορισμένα παιδιά διατρέχουν ιδιαίτερο κίνδυνο, ειδικότερα σε καταστάσεις ανθρωπιστικών κρίσεων. Ιδιαίτερης προσοχής χρήζουν τα κορίτσια που αντιμετωπίζουν επιπλέον κινδύνους, όπως διάφορες μορφές βίας, σεξουαλικής ή υφιστάμενης στο οικογενειακό τους περιβάλλον.

Η ΕΕ έχει δεσμευτεί να σέβεται τα δικαιώματα του ανθρώπου γενικά και ειδικότερα τα δικαιώματα του παιδιού στο πλαίσιο διεθνών και ευρωπαϊκών συνθηκών. Έτσι έχει προσχωρήσει στη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού που ορίζει τέσσερις γενικές αρχές οι οποίες εφαρμόζονται σε όλες τις ενέργειες που αφορούν τα παιδιά: μη διάκριση, τα μείζονα συμφέροντα του παιδιού, το δικαίωμα του παιδιού στην επιβίωση και στην ανάπτυξη, και το δικαίωμα του παιδιού να εκφράζει ελεύθερα τις απόψεις του.

Η ΕΕ έχει συνταχθεί επίσης στη διακήρυξη της χιλιετίας και τους αναπτυξιακούς στόχους της χιλιετίας (ΟΜD) και υποστηρίζει το σχέδιο δράσης «Ένας κόσμος κατάλληλος για τα παιδιά» των Ηνωμένων Εθνών.

Η προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών υπογραμμίζεται επίσης ιδιαίτερα στην πολιτική της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τον εκδημοκρατισμό των τρίτων χωρών, ιδίως στο πλαίσιο της εφαρμογής των κατευθυντηρίων γραμμών της ΕΕ προστασία των παιδιών κατά τις ένοπλες συρράξεις και εκείνων που αφορούν την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού.

Η διαδικασία διεύρυνσης καθώς και η ανθρωπιστική βοήθεια αποτελούν επίσης ισχυρούς μοχλούς.

Για να αποκριθεί στις σημερινές προκλήσεις, η ΕΕ έχει χαράξει ένα πλαίσιο για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την προστασία και την προώθηση των δικαιωμάτων του παιδιού στις τρίτες χώρες. Η προσέγγιση αυτή πρέπει να θεμελιώνεται σε μια σφαιρική και παγκοσμίως ισχύουσα θεώρηση των δικαιωμάτων του παιδιού και να εγγράφεται σε ευρύτερες στρατηγικές για την ανάπτυξη και τη μείωση της φτώχειας.

Για να εξασφαλίσει το συντονισμό της εξωτερικής της δράσης, η ΕΕ προτίθεται να στηριχθεί σε πολλά μέτρα, όπως:

- Την αναπτυξιακή συνεργασία για να εξαλειφθούν τα βαθύτερα αίτια της φτώχειας,
- Την εμπορική πολιτική που πρέπει να συνάδει με την προστασία και προώθηση των δικαιωμάτων του παιδιού. Πράγματι, στις διμερείς συμφωνίες το θέμα των δικαιωμάτων του παιδιού καλύπτεται από τους βασικούς κανόνες εργασίας,
- Τον πολιτικό διάλογο μεταξύ της ΕΕ και των εταιρικών χωρών, ο οποίος καθιστά δυνατή την επιμονή να τηρούνται οι δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί στο πλαίσιο της σύμβασης για τα δικαιώματα του παιδιού,

- Τις περιφερειακές και παγκόσμιες ενέργειες που συμπληρώνουν τις ενέργειες σε εθνικό επίπεδο και αφορούν θέματα υπερεθνικού χαρακτήρα,
- Την ενίσχυση της αυτονομίας των παιδιών και των εφήβων που τους επιτρέπει να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στα θέματα που τα επηρεάζουν άμεσα,
- Την ανθρωπιστική δράση διότι σε δύσκολες περιστάσεις που οφείλονται σε φυσικές καταστροφές ή σε συρράξεις τα παιδιά πλήττονται ιδιαίτερα. Η ανθρωπιστική δράση στρέφεται κατά κύριο λόγο προς τα παιδιά που έχουν χωριστεί από τις οικογένειές τους και τα μη συνοδευόμενα παιδιά, τα παιδιά που έχουν στρατολογηθεί σε ένοπλες δυνάμεις ή ένοπλες ομάδες, καθώς και στην εκπαίδευση των παιδιών σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.
- Δέκα εκατ. παιδιά πεθαίνουν κάθε χρόνο προτού φθάσουν την ηλικία των πέντε ετών από αιτίες που θα μπορούσαν να είχαν αποφευχθεί.

6.3 Προώθηση της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε τρίτες χώρες (2014-2020)

Με τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 235/2014 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 2014, για την καθιέρωση χρηματοδοτικού μέσου για τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα παγκοσμίως η Ευρωπαϊκή Ένωση καθιερώνει χρηματοδοτικό μέσο για την προώθηση και στήριξη της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων παγκοσμίως, χορηγώντας βοήθεια ανεξάρτητα από τη συγκατάθεση των κυβερνήσεων των οικείων χωρών.

Κύριος στόχος του Ευρωπαϊκού Μέσου για τη Δημοκρατία και τα Ανθρώπινα δικαιώματα (ΕΜΔΑΔ) είναι να χορηγεί βοήθεια για την ανάπτυξη και εδραίωση της δημοκρατίας σε τρίτες χώρες και για τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Το συγκεκριμένο μέσο της ΕΕ έχει σχεδιαστεί με σκοπό να συμπληρώσει άλλα μέσα της ΕΕ που προασπίζουν τη δημοκρατία και τα ανθρώπινα δικαιώματα (όπως τον πολιτικό διάλογο ή διάφορα χρηματοδοτικά και τεχνικά μέσα συνεργασίας).

Το ΕΜΔΑΔ στηρίζει μεταξύ άλλων:

- πιο αντιπροσωπευτική δημοκρατία, προώθηση της πολιτικής πολυφωνίας, την ελεύθερη έκφραση και την ελευθερία του διαδικτύου·

- προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών, όπως στην Παγκόσμια Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα δικαιώματα των ΗΕ (ήτοι, κατάργηση της θανατικής ποινής ή αποφυγή των βασανιστηρίων, προάσπιση της ελευθερίας της σκέψης, της θρησκείας ή των πεποιθήσεων)·

- προστασία και βοήθεια στους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων·

- μεγαλύτερη έμφαση στις ευάλωτες ομάδες (εθνικές, θρησκευτικές, γλωσσικές και σεξουαλικές μειονότητες), εστιάζοντας επίσης στα δικαιώματα των γυναικών και των παιδιών·

- τόνωση της κοινωνίας των πολιτών, ήτοι, συμμετοχή των πολιτών, συμπεριλαμβανομένης της συνεργασίας τους με τις τοπικές αρχές και τους σχετικούς κρατικούς φορείς·

- αποστολές παρατήρησης εκλογών της ΕΕ (ΑΠΕ) δίνοντας συνέχεια στις συστάσεις τους και βελτιώνοντας τις δημοκρατικές και εκλογικές διαδικασίες.

Το ΕΜΔΑΔ εστιάζεται περισσότερο σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης όπου τα ανθρώπινα δικαιώματα και οι θεμελιώδεις ελευθερίες διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο. Έχει τη δυνατότητα να αντιδρά πιο ευέλικτα και έγκαιρα, μέσω ειδικών μηχανισμών χρηματοδότησης, όπως άμεσων επιχορηγήσεων όπου δεν είναι δυνατή η πρόσκληση υποβολής προτάσεων λόγω δύσκολου πολιτικού κλίματος για τους πολίτες, για παράδειγμα, λόγω κινδύνου εκφοβισμού και αντιποίνων.

Επίσης, η ΕΕ πρέπει να επιδιώκει την αποτελεσματικότερη χρήση των διαθέσιμων πόρων προκειμένου να βελτιστοποιήσει τα αποτελέσματα της δράσης της τοπικά.

Το ΕΜΔΑΔ δίνει τη δυνατότητα στην ΕΕ να παρέχει στήριξη στην ανάπτυξη ακμαίων κοινωνιών των πολιτών και στον ειδικό ρόλο τους ως βασικών φορέων για τη θετική αλλαγή όσον αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία στις οικίες χώρες.[29]

[29] http://europa.eu/pol/rights/index_el.htm

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στις 10/12/1948 πραγματοποιείται η "Οικουμενική διακήρυξη για τα ανθρώπινα δικαιώματα". Στη διακήρυξη αναφέρεται ότι η γενική συνέλευση διακηρύσσει ότι η παρούσα Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου αποτελεί το κοινό ιδανικό.

Το προοίμιο πιστεύω περικλείει όλους τους τότε λογικούς παγκόσμιους προβληματισμούς που περισσότερο άγγιζαν την Ευρώπη που προσπαθούσε ακόμα να συνέλθει από τον όλεθρο του πολέμου. Σ' αυτό αναφέρονται οι λόγοι που κατάστησαν την διακήρυξη αναγκαία και με πολλή συντομία παρατίθενται πιο κάτω οι σπουδαιότεροι κατά την άποψή μου.

¨ Η αναγνώριση της αξιοπρέπειας……. αποτελεί το θεμέλιο της ελευθερίας, της δικαιοσύνης και της ειρήνης στον κόσμο.

¨Η παραγνώριση και η περιφρόνηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου οδήγησαν σε πράξεις βαρβαρότητας¨.

¨ Έχει ουσιαστική σημασία να προστατεύονται τα ανθρώπινα δικαιώματα .....ώστε ο άνθρωπος να μην αναγκάζεται να προσφεύγει…. στην εξέγερση κατά της τυραννίας και της καταπίεσης¨.

¨Με τον καταστατικό Χάρτη, οι λαοί των Ηνωμένων Εθνών διακήρυξαν και πάλι την πίστη τους στα θεμελιακά δικαιώματα του ανθρώπου, στην αξιοπρέπεια, την αξία της ανθρώπινης προσωπικότητας, στην ισότητα δικαιωμάτων ανδρών και γυναικών¨.

¨Επειδή τα κράτη μέλη ανέλαβαν την υποχρέωση να εξασφαλίσουν, σε συνεργασία με τον Οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών, τον αποτελεσματικό σεβασμό των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιακών ελευθεριών σε όλο τον κόσμο¨.[30]

Με βάση λοιπόν την διακήρυξη αυτή ήταν θέμα χρόνου η Ευρώπη όχι μόνο να προσπαθήσει να υιοθετήσει αλλά στην συνέχεια να προωθήσει, βελτιώσει, αναπτύξει, κάθε μορφής μέτρο ή νομοθεσία και ακόμα να επιβάλει και κυρώσεις σε κάποια κράτη, στην προσπάθεια που καταβάλλεται και είχε και έχει σαν στόχο την βελτίωση της ζωής των πολιτών της ΕΕ.

[30] http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/grk.pdf

"The EU is based on the values of human dignity, freedom, democracy, equality, the rule of law and respect for human rights, including the rights of persons belonging to minorities''[31]

Για τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα, όπως αυτά καθορίζονται στην διακήρυξη δηλαδή της ελευθερίας και της ισότητας, της αποφυγής διακρίσεων για οποιοδήποτε λόγο, το δικαίωμα της ζωής, της αποτροπής και προστασίας από βασανιστήρια και εξευτελιστική μεταχείριση, στη πρόσβαση στη δικαιοσύνη, την επέμβαση στην ιδιωτική ζωή, και την ελευθερία διακίνησης, η ΕΕ έχει εγκαταστήσει οργανισμούς και μηχανισμούς παρακολούθησης κατά πόσο υπάρχει καταπάτηση από τα κράτη μέλη. Αυτό βέβαια είναι προς όφελος των πολιτών της.

Στα πλαίσια της παραπάνω εργασίας εξετάστηκαν οι τρείς κυριότερες πηγές κατοχύρωσης και προστασίας ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων: η ΕΔΣΑ, ο ΧΘΔΑ και οι ιδρυτικές Συνθήκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει λάβει πολύ σοβαρά υπόψη και έχει φροντίσει έτσι ώστε τα θεμελιώδη συνταγματικά δικαιώματα να προστατεύονται στο Ευρωπαϊκό δίκαιο. Το κοινοτικό δίκαιο παρέχει ένα σύστημα αποτελεσματικής και πλήρους προστασίας, πιθανότατα δε σε μεγαλύτερο βαθμό έκτασης και έντασης από αυτόν που κατοχυρώνεται σε εθνικό επίπεδο. Η Συνθήκη της Λισαβόνας, η οποία τέθηκε σε ισχύ τον Δεκέμβριο του 2009, ενισχύει τη δημοκρατική νομιμότητα της ΕΕ και την ικανότητά της να προασπίζεται τα συμφέροντα των πολιτών της σε καθημερινή βάση. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει τοποθετήσει τους πολίτες στο επίκεντρο όλων των πολιτικών της και με τη Συνθήκη της Λισαβόνας άλλαξε ριζικά τη χάραξη της ευρωπαϊκής πολιτικής στους τομείς της δικαιοσύνης, των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της ιθαγένειας.

Από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας, η ΕΕ έχει την αρμοδιότητα να νομοθετεί στον τομέα του ποινικού δικαίου και επιπλέον, ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατέστη νομικά δεσμευτικός με τη Συνθήκη. Τα

[31] http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/index_en.htm

όργανα της ΕΕ είναι υποχρεωμένα να σέβονται τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται από τον Χάρτη. Ο Χάρτης ισχύει επίσης στις χώρες της ΕΕ κατά την εφαρμογή των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης. Ακόμα από τις αρχές του 2011 η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι μέρος της σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία (UNCRPD), η οποία ενσωματώθηκε κατ' αυτό τον τρόπο στην ευρωπαϊκή έννομη τάξη. Αυτό σημαίνει ότι η UNCRPD είναι δεσμευτική για την ΕΕ και ότι εντάσσεται στο δίκαιο της Ένωσης. Πολύ σημαντικό στοιχείο επίσης είναι και η Ευρωπαϊκή Ιθαγένεια.

Η ιθαγένεια της ΕΕ (ευρωπαϊκή ιθαγένεια) δεν υποκαθιστά την εθνική ιθαγένεια. Απεναντίας, παρέχει σε όλους τους πολίτες της ΕΕ μια δέσμη επιπρόσθετων δικαιωμάτων, τα οποία κατοχυρώνονται από τις Συνθήκες της ΕΕ και αποτελούν βασικό κομμάτι της καθημερινότητάς μας. Η ΕΕ έχει θεσπίσει κανόνες για την κατοχύρωση αυτών των δικαιωμάτων και μεριμνά ώστε οι πολίτες της να τα απολαμβάνουν ελεύθερα και ανεμπόδιστα.

Βλέπουμε λοιπόν ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δώσει μεγάλη αξία στα Ανθρώπινα Δικαιώματα και μάχεται με κάθε μέσο και σε κάθε ευκαιρία για την προάσπιση τους. Κάτι που δεν συμβαίνει σε όλο τον κόσμο αφού καθημερινά βλέπουμε να παραβιάζονται όλα τα ανθρώπινα δικαιώματα με κάθε τρόπο. Άνθρωποι φυλακίζονται και βασανίζονται για τα πιστεύω τους, παιδιά εξαναγκάζονται στην πορνεία και τη δουλεία, κρατούμενοι βασανίζονται πολλές φορές μέχρι θανάτου και τόσα άλλα.

Η ανθρωπότητα έχει δυστυχώς πολλά ακόμα να κάνει, για να πετύχει αυτά που δικαιωματικά ανήκουν στον κάθε άνθρωπο, αυτά που δικαιούται απλά και μόνο επειδή είναι Άνθρωπος ώστε να περάσει από τη θεωρία στην πράξη.

«Είναι γεγονός ότι ο οικουμενικός χαρακτήρας των Α.Δ. υπάρχει ακόμα και σήμερα σε μεγάλο βαθμό σε θεωρητικό επίπεδο και επίπεδα διακηρύξεων. Όταν έρχεται η ώρα της πρακτικής εφαρμογής, όπου τα δικαιώματα πρέπει να εφαρμοστούν σε φυσικά άτομα και όχι άτομα μιας "αφηρημένης διακήρυξης" που εύκολα συντάχθηκε, τότε τα δικαιώματα αυτά, πολλές φορές φιλτράρονται, ελέγχονται κατατεμαχίζονται και εφαρμόζονται σύμφωνα με τις προσταγές και τους όρους που καθορίζει το κράτος, η κοινότητα ή η ομάδα που ανήκει οπότε υπάρχει μια μεγάλη ανομοιομορφία στην εφαρμογή τους και στο προσδοκώμενο αποτέλεσμα.»[32]

[32] Παραράς Π. (2010), ¨Η αδύνατη οικουμενικότητα των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου¨, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Διακαιώματα του Ανθρώπου, "Ανθρώπινα Δικαιώματα στην Ευρώπη και στην Αφρική, Συγκριτική Ανάλυση", Το θεσμικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης" , επιμέλεια Θεοδωρόπουλου Χ., Ελληνικές Πανεπιστημιακές εκδόσεις, Αθήνα 1992.
2. Δουζίνας Κ. "Το τέλος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων", Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2006.
3. Κανελλόπουλος, Π. Ι, "Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης" Αθήνα, εκδόσεις Σάκκουλα,2003.
4. Κυπραίος Μιχάλης Γ. Σχέση Συντάγματος και Ευρωπαϊκού Κοινοτικού Δικαίου, εκδόσεις Αντ. Σάκκουλα,1987.
5. Κτιστάκη Στ., Η εφαρμογή της ΕΣΔΑ από το ΣτΕ, εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2009.
6. Μαγγανάς Α., Χρυσνανθάκης Χ., Βανδώρος Δ. ,Καρατζά Λ., "Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Νομολογία & Ερμηνευτικά Σχόλια", Νομική Βιβλιοθήκη ΑΕΒΕ, 3η έκδοση, Αθήνα, 2011.
7. Μούσης Νίκος Σ., 2005, "Ευρωπαϊκή Ένωση", εκδόσεις Παπαζήσης.
8. Παπαδημητρίου Χρήστος Θ., "Η επιρροή του κοινοτικού δικαίου στη δικαστική προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων", Εκδόσεις Π. Ν. Σάκκουλας: Δίκαιο και Οικονομία, 2002.
9. Παραράς Π., ¨Η αδύνατη οικουμενικότητα των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου¨, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα- Κομοτηνή,2010.
10. Περράκης Σ. ¨Διαστάσεις της Διεθνούς προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου¨, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή, 2009.
11. Ροζάκης Χρ., Έκδοση ΕΚΕΜ, 2001.
12. Ρούκουνας Εμμ., Διεθνής προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, εκδ. Εστία, Αθήνα 1995.
13. Σισιλιανός Λ.Α., ¨Η ανθρώπινη διάσταση του διεθνούς δικαίου¨, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2010.
14. Στεφάνου, Κ. (2007). ¨Το θεσμικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης¨ επιμέλεια Μαραβέγιας Ν., Τσινισιζέλης Μ., ¨Νέα ευρωπαϊκή ένωση Οργάνωση και πολιτική. 50 Χρόνια , Εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα.
15. Χρυσανθάκης Χ. Ζητήματα έννομης προστασίας υπό το πρίσμα της ΕΣΔΑ, ΕΔΔΑ 1992.

16. Χρυσανθάκης Χ./Γαλάνη Ε./Πανταζόπουλος Π., Εισηγήσεις Συνταγματικού Δικαίου, εκδ. Νομική βιβλιοθήκη, Αθήνα 2007.
17. Χρυσοχόου Δ.Ν. "Θεωρία της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης", Αθήνα εκδ. Παπαζήση, 2003
18. Χρυσόγονος Κ.Χ., " Η Ενσωμάτωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην εθνική έννομη τάξη" Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, 2001
19. Συνθήκη της Λισαβόνας (ΣΛΕΕ), 2007
20. Συνθήκη του Άμστερνταμ, 1997
21. Συνθήκη του Μάαστριχτ, 1992
22. Human Rights and Democracy NGO Network, Nov. 2004
23. Perry, John, 01/03/2001, article, Federal Union,UK
24. Antony Coughlan, 2003, TEAM-the European alliance of euro-critical movements, Working Paper No10.
25. Amnesty International Assessment of EU Human Rights Policy- Recommendations to the Irish Presidency, January 2004.
26. Amnesty International, 03/11/2004.
27. Trade Unions Congress: International web, 06/09/2004.
28. TUC Press release, 08/07/2004 .
29. Dolores Morondo, "Europe and Human Rights" University of Urbino, 2003.
30. Lombardo, Emanuela, Paper for the ECPR Conference, Marbourg, 18-21/09/2003.

ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ- ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

1.http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:61964CJ0006&from=EN

2.http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=OJ:C:2007:306:TOC

3.http://www.e-justice.eu

4. http://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_el.pdf (Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Δημοκρατίας)

5.http://europa.eu/about-eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/policy_agencies/fra/index_el.htm

6.http:// www.europarl.europa.eu/charter/default_el.htm

7. http:// www.europarl.europa.eu/atyourservice/el/displayFtu.html?ftuId=FTU_1.1.6.html

8.http:// europa.eu/pol/rights/index_el.htm

9.http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/index_en.htm

10.http://www.fd.unl.pt/docentes_docs/ma/meg_ma_11422.pdf

11.http://www.uu.nl/SiteCollectionDocuments/ EBO/REBO_RGL/REBO_RGL_EUROPA/Working_ Paper_ de_Vries[1].pdf;

12.http://www.humanrights.com/el/what-are-human-rights/brief-history/cyrus-cylinder.html

13.http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2006.nsf/All/5AB01EE1CD8FB2A8C22571D2002BB60E/$file/ European%20Court%20of%20Human%20Rights.pdf?OpenElement

14.http://www.mfa.gov.cy/mfa/mfa2006.nsf/eu06_gr/eu06_gr?OpenDocument

15.http://www.mfa.gr/missionsabroad/japan/visas/theoreseis-schengen.html

16.http://www.ohchr.org/EN/UDHR/Documents/UDHR_Translations/grk.pdf

17.http://www.youthforhumanrights.org/el/what-are-human-rights/universal-declaration-of-human-rights/articles-16-30.html